

LOPPURAPORTTI

1.1.2005 – 31.8.2007

KISÄLLI II

**Nuorten yrittäjyyskasvatus- ja työpalveluhanke
2005–2007**

Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahasto (EMOTR)
Dnro 1890/3510–2004
Päätösnumero 31202

Pohjois-Karjalan 4H -piiri
Kari Kuokkanen, johtaja (MMT)
Rantakatu 26
80101 Joensuu

Puh 050 570 7433
Fax 013 125 259
kari.kuokkanen@pohjoiskarjalan4h.fi
www.pohjoiskarjalan4h.fi

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	5
1 HANKKEEN TAUSTA	6
2 KISÄLLI II –HANKKEEN TAVOITTEET	6
2.1 <i>Laadulliset tavoitteet</i>	6
2.2 <i>Määrälliset tavoitteet</i>	7
3 HANKEORGANISAATIO	8
4 HANKKEEN AIKATAULUN TOTEUTUMINEN	11
5 TALOUS	12
6 KISÄLLI II –HANKKEEN TOIMINNAN KUVAUS	12
6.1 <i>Yrittäjyyskasvatus</i>	12
6.2 <i>Yrittäjyyskasvatusmallit</i>	13
6.3 <i>Yrittäjyyskasvatukset kunnittain</i>	15
6.4 <i>Kisällin tarjoama koulutus toiminnanjohtajille</i>	18
6.5 <i>Työpalvelu</i>	21
7 HANKKEESSA TUOTETTU MATERIAALI	25
8 TIEDOTTAMINEN	27
8.1 <i>Hanketiedottaminen hankkeen aikana</i>	27
8.2 <i>Viestintäsuunnitelma hankkeen loputtua</i>	28
9 HANKEYHTEISTYÖ	28
9.1 <i>Koulut</i>	28
9.2 <i>Yhteistyötä ja osallistumisia</i>	29
10 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	32
10.1 <i>Määrälliset ja laadulliset tavoitteet</i>	32
10.2 <i>Yrittäjyyskasvatusten oppilaspalaute</i>	33
10.3 <i>Toiminnanjohtajien arviointi 2005</i>	34
10.4 <i>Toiminnanjohtajien arviointi 2006</i>	35

<i>10.5 Projektipäällikön arviointi</i>	37
<i>10.6 Johtajan arviointi</i>	38
<i>10.7 Ohjausryhmän arviointi</i>	39
11 JATKOTOIMET JA EHDOTUKSET	40

LIITTEET

LIITE 1: Valtakunnallinen Opetussuunnitelma 2004
LIITE 2: Yrittäjyysseemapäivät
LIITE 3: Yrittäjyysseemapäivän työkalupakki
LIITE 4: Suomen 4H-liiton TOP-tehtävätasot
LIITE 5: Yrittäjyyspäivä ja myytävän tuotteen hinnoittelu
LIITE 6: Yrittäjyysrastit
LIITE 7: Yläkoulun yrittäjyyskurssi
LIITE 8: Työpalvelukokouksen muistio
LIITE 9: Lehdistötiedote
LIITE 10: Piirustuskilpailu
LIITE 11: Projektipäällikön käyntikortti
LIITE 12a-c: Yrittäjyysseemapäivän ja yrittäjyysradan tuottamiskustannuslaskelmat
LIITE 12d: Työpalveluhinnasto
LIITE 12e: Nuorten työllistämisen kulurakenne
LIITE 12f: Työpalvelun suositushinnat toimialoittain Pohjois-Karjalassa
LIITE 13: Työpalveluhakulomake
LIITE 14: Lehdistöjulkaisut
LIITE 15: Hankkeen yhteistyökumppanit
LIITE 16: Oppilaspalautekysely
LIITE 17: Yrittäjyyskurssin palautekysely oppilaille
LIITE 18: Toiminnanjohtajien palautekysely

TIIVISTELMÄ

Kisälli II-hanke on lasten ja nuorten yrittäjyyskasvatus- ja työpalveluhanke, jota hallinnoi Pohjois-Karjalan 4H-piiri ry. 1.1.2005 – 31.8.2007. Kisälli II-hanke on jatkoa Kisälli hankkeelle, joka toteutettiin vuosina 2001–2004 Ylä-Karjalan alueella (Juuka, Lieksa ja Nurmes). Kisälli II on kehittämishanke, joka liittyy Itä-Suomen Tavoite 1 – ohjelmaan toimintalinjana Maaseudun kehittäminen. Toimenpideyksikkönä on Paikallisyhteisöjen ja kylien toiminnan aktivointi. Hanke sai rahoitusta Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahastosta (EMOTR) sekä 11 kunnalta (Eno, Ilomantsi, Juuka, Kontiolahti, Lieksa, Nurmes, Outokumpu, Polvijärvi, Pyhäselkä, Rääkkylä, Valtimo).

Hankkeen keskeisenä tavoitteena on ollut edistää 7-29-vuotiaiden lasten ja nuorten positiivista asennoitumista yrittäjyyteen ja tuoda yrittäjyyttä esille yhtenä elämisen mahdollisuutena. Lisäksi hankkeen tavoitteena on ollut kehittää 4H-yhdistyksien nuorten työpalvelutoimintaa ja helpottaa nuorten työllistymistä

Yrittäjyyskasvatusta kouluilla on toteutettu yrittäjyyspäivien, -kurssien ja -rastien avulla. Lisäksi nuoria on ohjattu kokeilemaan yrittäjyyttä oman liikeidean avulla. Kisälli II-hanke on kehittänyt kolme yrittäjyyskasvatusmallia tai työskentelytapaa yrittäjyyskasvatukseen edistämiseksi kouluissa: a) yrittäjyyskurssi tai -teemapäivä, b) tuotteen ja tekemisen malli ja c) yrittäjyysrastit. Lisäksi kolme toiminnanjohtajaa järjesti itsenäisesti yrittäjyyskasvatuskoulutuksen. Suunnitelman hyväksyi etukäteen projektinjohtaja tai hankkeen johtaja.

Työpalvelussa nuorten positiivista asennetta yrittäjyyteen on lisätty valmentamalla nuoria työpalveluun ja tarjoamalla nuorille mahdollisuus työllistyä kesätöihin. Työpalvelua on markkinoitu 4H-yhdistysten, paikallisten Yrittäjäjärjestöjen, Pohjois-Karjalan metsäkeskuksen ja Kylät ry:n kautta. Työpalvelun keskitetty markkinointialusta on rakennettu Pohjois-Karjalan 4H-piirin kotisivuille. Kotisivuilla voivat sekä työnhakijat että työnantajat helpommin kohdata toisensa. Piirin kotisivut ovat 4H-yhdistyksille työpalvelun ulkoinen markkinoija.

Pohjois-Karjalan 4H-toiminnanjohtajille hanke on antanut koulutusta ja lisätyökaluja yrittäjyyskasvatukseen toteuttamiseen käytännössä. Hankkeen aikana luodut yhteistyöverkostot ja -mallit mahdollistavat toiminnan jatkamisen kunnissa hankkeen jälkeen. Valmiit yhteistyöverkostot helpottavat sekä yrittäjyyskasvatukseen että työpalvelun markkinointia.

1. HANKKEEN TAUSTA

Hankkeen taustana on vuosina 2001–2004 toteutettu Kisälli-hanke Ylä-Karjalan alueella, jolloin mukana olivat Juuan, Valtimon, Lieksan kunnat ja 4H-yhdistykset. Vetovastuu oli Juuan 4H-yhdistys ry:llä. Hankkeen tavoitteena oli edistää nuorten positiivista asennoitumista yrittäjyyteen ja uskoa siihen, että maaseutu voi tarjota mahdollisuuden ansaita elantonsa myös yrittämällä.

Tämän hankkeen aikana yrittäjyyskasvatuksen tärkein muoto oli koulu yhteistyö, jota toteutettiin yrittäjyyssemapäivinä. Lapsille ja nuorille kerrottiin yrittäjyydestä ja he saivat osallistua siihen tekemällä tuotteita, jotka liitettiin yrittäjyyteen. Tee-mapäivillä oli mukana myös alueen yrittäjiä kertomassa nuorille yrityksestään ja kokemuksistaan yrittäjänä. Erityisesti opettajat toivat esille, että heidän ammattitaitonsa ei riitä opettamaan ja kertomaan yrittäjyydestä. Myös ajan puute koettiin yrittäjyyskasvatuksen toteuttamisen esteeksi. Kisälli-hanke painottui paljon tee-mapäivien järjestämiseen. Lapsilta ja nuorilta kerätyistä palautteista kävi selville, että he olivat teemapäivien aikana oivaltaneet, mitä yrittäjyydessä on hyvää ja huonoa. Hankkeessa tarjottiin nuorille myös koulutusta maiseman-, kodin- ja puutarhanhoidossa. Kurssin käytyään nuoren oli mahdollista osallistua 4H-yhdistysten järjestämään työpalveluun.

Kisälli-hanke sai niin hyvää palautetta, että sen perusteella todettiin aiheelliseksi Pohjois-Karjalan yhteinen lasten- ja nuorten yrittäjyyskasvatushanke. Kisälli II-hanke on parannettu versio edeltävästä.

2. KISÄLLI II -HANKKEEN TAVOITTEET

Kisälli II-hankkeen yleistavoitteena oli edistää nuorten positiivista asennoitumista yrittäjyyteen ja uskoa siihen, että maaseutu voi tarjota mahdollisuuden ansaita myös elantoa. Kisälli II-hanke on toiminnaltaan kehittämishanke (Maaseudun kehittäminen, toimenpideyksikkönä Paikallisyhteisöjen ja kylien toiminnan aktivointi), mikä on näkynyt myös hankkeen tavoitteissa ja toiminnassa.

Hankkeen laadulliset ja määrälliset tavoitteet ja niiden toteutuminen on kuvattu yhteenvetona. Tavoitteiden toteutumisen arviointi on tehty samalla tavalla.

2.1 Laadulliset tavoitteet

Kisälli II-hankesuunnitelman laadulliset tavoitteet ovat:

- edistää positiivista asennoitumista yrittäjyyteen (sis. henkisen vahvuuden ja itsetunnon lisääminen, luovuus, uskalluksen ja yritteliään elämänsenteen luominen, erilaisuuden hyväksyminen sekä suvaitsevuuden sekä yhteistyökyvyn lisääminen)
- luoda uutta yritystoimintaa

- luoda 4H-järjestöstä uskottava kuva koulumaailmassa yrittäjyyskasvatuksen tuottajana
- peruskoulutuksen järjestäminen työpalveluun tuleville nuorille
- opettaa arjen- ja kädentaitoja sekä maiseman- ja metsänhoidon työtapoja
- luoda uskoa elämisen mahdollisuuksiin maaseudulla
- seutukunnallisen yhteistyön kehittäminen, voimavarojen ja taitojen keskitetympi hyödyntäminen
- alueellisen markkinoinnin tehostaminen

”Kisälli II-hanke panostaa paitsi yrittäjyyskasvatukseen edistämiseen ja käytännön toteuttamiseen, myös antamalla nuorille mahdollisuuden kokeilla yrittäjyyttä 4H-yhdistysten työpalveluissa. Tätä osiota on painotettu huomattavasti enemmän Kisälli II-hankkeessa, kuin ensimmäisessä pilottihankkeessa. Nuoret saavat myös itse miettiä ”liikeideaansa” ja palvelua, jolla olisi paikkakunnalla kysyntää esim. kotisivujen teko ja -päivitys maatilayrittäjille, hevosten hoitajana toimimista, rakennustyömailla avustamista ja risusavottaa. Nuorten ei tarvitse hoitaa työn hallinnollisia kuluja. Asiakas maksaa ensin 4H-yhdistykselle työstä, josta vähennetään henkilösivukulut ja pieni korvaus yhdistykselle. Jäljelle jäävä osuus maksetaan nuorelle. Yhdistykset hoitavat työpalvelujen tarpeen kartoituksen, markkinoinnin ja varaukset.

2.2 Määrälliset tavoitteet

Kisälli II-hankesuunnitelman määrälliset tavoitteet ovat:

- a) kouluttaa yrittäjyyskasvatukseen vuosittain 80 nuorta/kunta (yht. 880 nuorta)
- b) yksi nuorten tuotteiden myyntipiste/kunta
- c) työllistää nuoria 4H-työpalvelussa kesä- ja kausitöihin/10 uutta nuorta/kunta
- d) etsiä nuorille työharjoittelu- ja kesätyöpaikkoja
- e) parantaa yhteistyötä yrittäjäjärjestöjen kanssa

3. HANKEORGANISAATIO

Kisälli II-hanke on lasten ja nuorten yrittäjyyskasvatus- ja työpalveluhanke, jota hallinnoi Pohjois-Karjalan 4H-piiri ry. Hankkeen hallinnollinen vastuu on Pohjois-Karjalan 4H-piirillä. Hankkeen operatiivisesta toiminnasta ovat vastanneet piirin johtaja, projektipäällikkö ja toimistopäällikkö.

Työpalvelusta on vastannut Pohjois-Karjalan 4H-piirin johtaja (Anu Jänis, myöh. Maria Reuter ja nyt Kari Kuokkanen). Yrittäjyyskasvatusosion operatiivinen vastuu on ollut tehtävään palkatulla kokopäiväisellä projektipäälliköllä (Kaisa Kakkinen ja myöh. Maarit Luojus). Projektipäällikön tehtäviin ovat kuuluneet hankkeen toteutumisesta vastaaminen, raportointi, maksatushakemuksien laatiminen, tiedottaminen sekä yhteistyö koulujen, toiminnanjohtajien että yrittäjien kanssa. Yrittäjyyskasvatuksen osalta tehtävinä ovat olleet koulutusosioiden suunnittelu sekä toteuttaminen peruskouluissa (ala- ja yläkoulut), leireillä ja -kursseilla. Lisäksi yrittäjyyskasvatukseen ovat kuuluneet koulutuskokonaisuuksien kehittäminen saatujen palautteiden pohjalta. Projektipäälliköt kävivät toimikautensa alussa yhteistyö- ja suunnitteluneuvotteluja toiminnanjohtajien kanssa.

Pohjois-Karjalan 4H-piirin toimistopäällikkö, Pirjo Väänänen on hoitanut hankkeen maksuliikenteen ja kustannusseurannan (sis. hankkeen kirjanpito, laskujen käsittely ja maksatuksien valmistelu ja hankkeeseen liittyvä taloushallinto).

Kisälli II-hankkeeseen on osallistunut 11 eri 4H-yhdistystä Pohjois-Karjalan alueelta: Eno, Ilomantsi, Juuka, Kontiolahti, Lieksa, Nurmes, Outokumpu, Polvijärvi, Pyhäselkä, Rääkkylä ja Valtimo. Näiden yhdistysten 4H-toiminnanjohtajat ovat osallistuneet hankkeen yrittäjyyskasvatukseen ja työpalvelun toteuttamiseen. Toiminnanjohtajat ovat tehneet yhteistyötä projektipäällikön kanssa yrittäjyysteemapäivien, -rastien, -kurssien, TET-viikon ja kummiluokkatoiminnan toteuttamisessa kouluilla, 4H-leireillä että – kursseilla. Lisäksi toiminnanjohtajat ovat antaneet palautetta. Osa toiminnanjohtajista on ollut mukana suunnittelemassa koulutuskokonaisuuksia. Toiminnanjohtajat (Eno, Outokumpu ja Polvijärvi) toteuttivat koulutuksia itsenäisesti syksyllä 2006 ja keväällä 2007 sopimuksen mukaisesti.

Juuan 4H-yhdistyksen toiminnanjohtaja osallistui hankkeeseen 25 %:n työajalla keräämällä ja kirjaamalla hankkeeseen kuuluvia osallistujamääriä, tuloksia ja palautteita hankkeen alkuaikoina. Käytännöstä luovuttiin 1.7.2005, josta lähtien 4H-yhdistysten toiminnanjohtajat raportoivat hankkeen etenemisestä suoraan projektipäällikölle. Juuan toiminnanjohtaja keräsi osallistujamäärät, tulokset ja palautteet Ylä-Karjalan alueella sekä laati yrittäjyyskasvatuksen ja työpalvelun hinnastot. Ylä-Karjalan alue toteutti yrittäjyyskasvatuskoulutuksia itsenäisesti vuoden 2006 aikana, sillä alueella oli toimittu samalla tavalla jo ensimmäisen Kisälli-hankkeen aikana. Juuan 4H-yhdistyksen toiminnanjohtaja toimi yrittäjyyskasvatuksessa Ylä-Karjalan alueen koordinaattorina ja raportoi koulutuksista.

Kisälli II-hankkeeseen ovat osallistuneet Enon, Ilomantsin, Juuan, Kontiolahden, Lieksan, Nurmeksen, Outokummun, Polvijärven, Pyhäselän, Rääkkylän ja Valtimon kunnat. Kunnat ovat rahoittaneet hanketta, ja vastineeksi tästä hanke on tarjonnut kouluissa nuorten yrittäjyyskasvatusta ja työllistämistä. Paikalliset yrittäjät ovat tuoneet koulutuksiin annoksen elävää yrittäjäelämää ja tuntemusta paikallisesta elinkeinoelämästä. Kisälli II-hanke on maksanut yrittäjille esitelmäpalkkion

yrittäjyyskasvatuskoulutuksiin osallistumisesta. Lisäksi peruskoulujen rehtorit, luokanopettajat ja opinto-ohjaajat ovat olleet yrittäjyyskasvatuksen tärkeitä yhteistyökumppaneita.

Ohjausryhmä on toiminut Kisälli II-hankkeen toteutuksen tukena, antanut asiantuntemustaan hankkeelle sekä käsitellyt hankkeen väli- ja loppuraportit. Ohjausryhmän puheenjohtajana on toiminut Pohjois-Karjalan 4H-piirin hallituksen puheenjohtaja ja sihteerinä projektipäällikkö. Ohjausryhmän taloushallinnon asiantuntijana on ollut Pohjois-Karjalan 4H-piirin toimistopäällikkö. Ohjausryhmä koostui vuonna 2005 ja 2006 kolme kertaa. Vuonna 2007 ohjausryhmä kokoontui kaksi kertaa.

Alla ohjausryhmä:

Pohjois-Karjalan 4H-piirin hallituksen edustajat:

- kansanedustaja Matti Väistö (1.1. – 18.4.2005)
- kansanedustaja Eero Reijonen (18.4.2005 –)
- Juhani Mäkinen, (18.4.2005 –)

Pohjois-Karjalan 4H-piirin edustaja ja hankkeen johtaja:

- Anu Jänis, Joensuu (1.1. – 21.2.2005)
- Maria Reuter, Joensuu (osa-aikainen: 1.4.2005 – 14.3.2006)
- Kari Kuokkanen, Joensuu (5.3.2006 –)

Projektipäällikkö:

- Kaisa Kakkinen, Juuka (21.2 – 19.6.2005)
- Maarit Luojus, Joensuu (15.8.2005 – 31.12.2006)

TE-keskuksen edustaja:

- Terho Sirviö

Kuntien edustajat:

- Timo Honkanen, Juuka
- Teuvo Hirvonen, Eno
- Teppo Leppänen, Pyhäselkä
- Teuvo Mutanen, Polvijärvi

4H-yhdistysten toiminnanjohtajien edustajat:

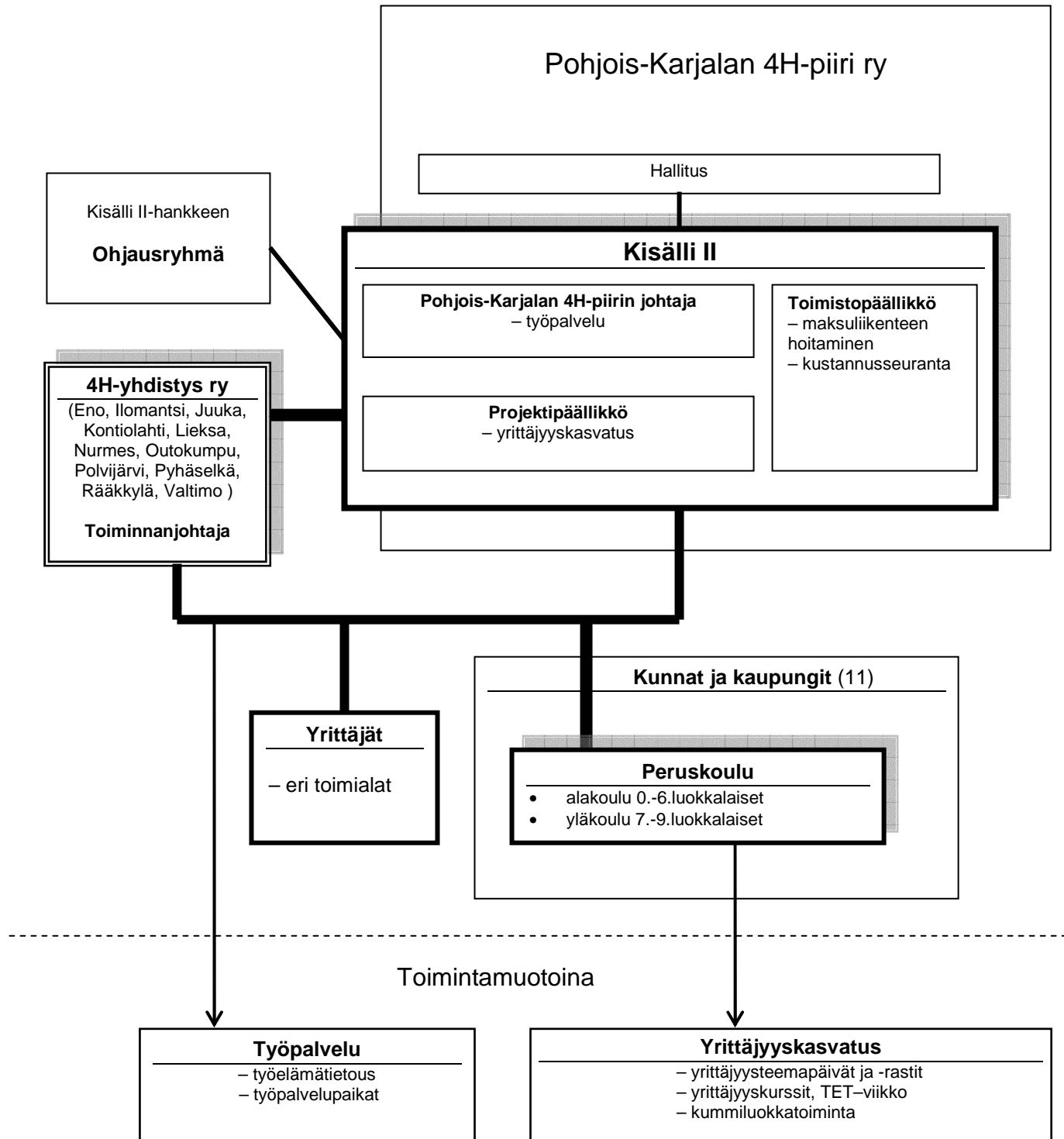
- Anne Härkin, Valtimo
- Marita Kähkönen, Rääkkylä (1.1.2005 – 8.8.2006)
- Jenni Leppänen, Juuka (1.1. – 7.5.2005)
- Pirjo Hämynen, Juuka (8.5.2005 –)

Koulun edustaja:

- Arto Turpeinen, Lieksa (18.4.2005 –)

Yrittäjän edustaja:

- Hankesuunnitelmaan on kirjattu, ei ole nimetty

Kuva 1. Kisälli II-hankkeen organisaatiokaavio.

4. HANKKEEN AIKATAULUN TOTEUTUMINEN

Kisälli II-hankkeen toimintakausi on 1.1.2005 - 31.8.2007. Hankkeelle haettiin rahoitusta vuosille 2005–2006 Pohjois-Karjalan TE-keskuksen Maaseutuosastolta, ja hanke sai myöntävän päätöksen helmikuussa 2005. Projektipäällikkö aloitti työnsä 21.2.2005. Hankkeelle haettiin jatkoaikaa elokuussa 2006, jotta hanke voisi jatkaa toimintaansa työpalvelun osalta vuonna 2007. Pohjois-Karjalan TE-keskuksen Maaseutuosasto myönsi hankkeelle jatkoaikaa hankkeanomuksen mukaisesti 31.8.2007 asti. Hankkeen aikataulussa pysymistä ja etenemistä ovat vaikeuttaneet useat henkilövaihdokset, sillä projektipäällikkö on vaihtunut kerran ja hankkeen johtaja kaksi kertaa hankkeen toiminta-aikana. Nämä vaihdokset ovat vaikeuttaneet hankesuunnitelmaan kirjattujen aikataulujen ja tavoitteiden toteuttamista.

Hankesuunnitelmaan on kirjattu seuraavat osavaiheet:

1. vaihe: hankkeen käynnistys

- piirin kehitysjohtaja, projektipäällikkö ja 4H-yhdistysten toiminnanjohtajat tiedottavat koulujen opinto-ohjaajia ja rehtoreita hankkeesta ja sen toteutustavasta kouluissa
- kartoitetaan kunnissa millaiselle nuorten työpalvelulle on kysyntää
- tiedotetaan työvoimatoimistoja ja lehdistöä

2. vaihe: yrittäjyys ja nuoret

- kouluissa järjestettävät yrittäjyysseemapäivät, kummiluokkatoiminta, tet-kursit, nuorten omien tuotteiden kehityspäivät (räätälöity porrastetusti ala- ja yläasteelle ja lukiolaisille)
- nuorten omien tuotteiden kehittäminen. Kouluyhteistyön toteutuksen tärkeä osa-alue on nuorten omien tuotteiden valmistus. Nuorten yritystoiminnan tuotteiden ideointi, valmistaminen ja myynnin (myyntipisteet) tukitoimien kehittäminen kouluyhteistyön avulla
- työharjoittelupaikkojen ja kesätyöpaikkojen etsiminen nuorille
- neuvonnan ja koulutuksen organisointi

3. vaihe: tarvittava koulutus työpalvelun käynnistämiseksi nuorelle

- tarpeen mukainen ryhmittäinen aikataulut

4. vaihe: nuoren yrittäjyystoiminnan aloituksen tukeminen

- liittyy lukioikäisiin nuoriin
- annetaan neuvoa yrittäjäksi ryhtymisessä ja siihen liittyvissä asioissa

5. vaihe: työpalvelun ja kouluysteistyön vakiinnuttaminen ja kehittäminen

- tehdään työntekijä- ja työnantajarekisterit
- kouluysteistyö ostopalveluksi kunnissa, eri kouluysteistyömuotojen tuotteistaminen, tehdään yhteistyörekisterit yrittäjistä ja koulujen yhteistyöhenkilöistä
- tuotepaketit, palveluhinnastot
- mainonta ja yhteistoimintaverkoston perustaminen

6. vaihe: loppuyhteenveto, loppuarviointi

- loppukysely
- loppuraportti

5. TALOUS

Hankkeen koko kustannusarvio on 178.400 euroa. Vuonna 2005 käytettiin 67.945,48 euroa. Vuodelle 2006 oli käytössä 110.454,52 euroa, josta kustannuksia kertyi hankkeelle 82.317,03 euroa. Hankeraha siirtyi vuodelle 2007 28.137,85 euroa. Toteutuneet kustannukset vuonna 2007 olivat yhteensä 24.084,86 euroa ja koko hankkeessa 174.347,37 euroa.

6. KISÄLLI II-HANKKEEN TOIMINNAN KUVAUS

Kisälli II- hankkeen keskeisimmiksi toimintatavoiksi muodostui 7-16-vuotiaiden lasten ja nuorten yrittäjyyskasvatuksen toteuttaminen kouluissa sekä yrittäjyyskasvatusmallien kehittäminen, yli 15-vuotiaiden tekemät työpalvelut 4H-yhdistysten kautta kunnille, yrityksille ja yksityishenkilöille. Lisäksi hanke on kouluttanut 4H-yhdistysten toiminnanjohtajia yrittäjyyskasvatuksen toteuttajiksi. Projektipäällikkö on suunnitellut pääpiirteissään teemapäivät sekä yrittäjyyskasvatustapahtumat kouluille. Projektipäällikkö on hoitanut hankkeen yhteistyökumppaneiden, koulujen ja yritysten tiedottamisen sekä tarvittavat sopimukset. Hankkeen kehittämä yrittäjyyskasvatuksen toimintamalli on hyväksytty myös Suomen 4H-liiton uuden 4H-yritys – kohti omaa yritystoimintaa – hankkeen materiaaliksi.

6.1 Yrittäjyyskasvatus

Kisälli II-hankkeen yrittäjyyskasvatuksen suunnittelun perustana on valtakunnallinen Opetussuunnitelma vuodelta 2004, joka velvoittaa kuntia ja kouluja järjestämään yrittäjyyskasvatusta peruskoulussa sekä lukiossa. Yrittäjyyskasvatus on sisällytetty Opetussuunnitelmaan aihealueena Aktiivinen kansalainen ja yrittäjyys (Liite 1).

Kisälli II-hankkeen aikana yrittäjyyskasvatusta on kehitetty suunnitelmallisesti. Kehittämisen taustalla ja lähtökohtina olivat edellisen projektipäällikön Kaisa Kakkisen hankkeen alussa toteuttamat yrittäjyyssteemapäivät (Liite 2) ja yrittäjyyssteemapäivän työkalupakki (Liite 3). Nämä projektipäällikkö Maarit Luojus katsoi olevan keskeneräiset ja vaikutukseltaan heikot, jotta hankkeelle kirjattu tavoite ”positiivinen asenne yrittäjyyteen” syntyisi. Yrittäjyyskasvatuskoulutuksen toisenlaiseen kehittelemiseen vaikuttivat myös 4H-toiminnanjohtajien työnluonne, joka oli esimies-johto-delegointi-tyyppistä. Tällaisessa työnkuvassa suositaan melko lyhytkestoisia tapahtumia, joille on tyypillistä kertaluontoisuus ja nopea toteutettavuus.

Suomen 4H-liiton laatimat TOP-tehtävät olivat myös Kisälli II:n yrittäjyyskasvatuksen kehittelyn taustalla (Liite 4a-c). Kisälli II-hankkeen yrittäjyyskasvatuksesta ei haluttu tehdä kopiota Suomen 4H-liiton laatimista TOP-tehtävistä, jotka oli suunnattu kerhoihin ja soveltuivat erityisesti alakouluikäisille. Tämän vuoksi nuoret jaettiin ikäryhmiin, joissa oli erilaiset osatavoitteet:

7-13-vuotiaat:

Kisälli II-hankkeen tärkein tavoite oli toteuttaa Opetussuunnitelmasta sisäisen yrittäjyyden edistämistä ja yrittäjämäisen asenteen luomista. Lisäksi ”oikean” yrittäjän tuominen opetustilanteisiin on tärkeitä.

14–16-vuotiaat:

Kisälli II-hankkeen tärkein tavoite oli toteuttaa Opetussuunnitelmasta sisäistä yrittäjyyttä sekä antaa perustietoja yrittäjyydestä ammattina. Työelämään ja yrityselämään tutustumista on korostettu hankkeessa, jolloin paikalliset yrittäjät ja 4H-yhdistykset ovat olleet tärkeitä tekijöitä yrittäjyysasenteen ja –mielikuvien muodostajina.

6.2 Yrittäjyyskasvatusmallit

Kisälli II-hankkeessa tehdyn kehittelyn tuloksena syntyi kolme erilaista yrittäjyyskasvatusmallia, joista kaksi alakouluille (0.-6. luokkalaisille) ja yksi yläkouluille (7.-9. luokkalaisille). Nämä mallit olivat tuotteen ja tekemisen malli, yrittäjyysrastit sekä yrittäjyyskurssi. Tuotteen ja tekemisen malli sekä yrittäjyysrastit on suunnattu alakouluille ja yrittäjyyskurssi yläkouluille.

Tuotteen ja tekemisen malli muistuttaa 4H-liiton TOP-tehtävien A- ja B- tasoa. Erona on, että tuotteen ja tekemisen mallissa on piirteitä käsiteollisen tuotteen valmistusprosessista, joka on tässä tapauksessa lapsien ehdoilla toteutettavaa, ja johon on kytketty oleellisena osana ”aito” asiakas, käsityöyrittäjä sekä tuotteen ”laadun” miettiminen. Tuotteen ja tekemisen malli on luonteeltaan pitkäkestoista yrittäjyyskasvatusta eli noin 9 oppituntia kestävä yrittäjyyskasvatusta ja vaatii toteutuakseen useamman kokoontumiskerran. Tuotteen ja tekemisen mallia toteutettiin tuohisena liikelahjana Kulhon alakoulun 5.-6. luokkalaisten kanssa, jolloin asiakkaana oli Metsäliitto.

Kuva 2. Tuotteen ja tekemisen malli.

Lisäksi Hammaslahden alakoulun 4.-6. luokkalaisten kevätmyyjäiset toteutettiin samalla mallilla (Liite 5), jolloin kokeiltavana olivat sesonkituotteiden lisäksi myös elintarvikkeet.

Yrittäjyysrastit olivat luonteeltaan lyhytkestoista yrittäjyyskasvatusta eli toteutusaika oli noin 2 oppituntia/lapsi. Yrittäjyysrastit soveltuvat erityisesti 4.-6.luokkalaisille, mutta ovat helposti muutettavissa myös alemmille vuosiluokille sopiviksi. Yrittäjyysrastien aiheita olivat yrittäjän ammatit, yrittäjä-palkansaaja, yrittäjän ominaisuudet, tuotteen tekeminen ja hinnoittelu esim. pajukynä, ja/tai mainostaminen (Liite 6).

Yrittäjyyskurssi on kehitelty projektipäällikkö Kaisa Kakkisen yrittäjyyssteemapäivien pohjalta. Yrittäjyyskurssi eroaa yrittäjyyssteemapäivästä siten että, kurssi on toteutukseltaan pidempi (14 oppituntia) ja sisältää 4 oppituntia yrittäjyyttä. Lisäksi yrittäjyyskurssi sisältää yrittäjyyssteemapäivän, nuorten omaa myyntitoimintaa, ryhmätyöskentelyä, liikeidean laadintaa sekä liikeidean voittaneelle ryhmälle vierailun Uusyrittäjäkeskuksessa teemalla ”Entäpä, jos liikeideasta synnyttisikin yritys?” (Liite 7).

Kisälli II:ssa toteutettiin myös muuta yrittäjyyskasvatusta:

- peruskoulun TET-viikkolla (=työelämään tutustuminen)
- kummiluokkatoimintana
- teemallisille leireille osallistumisena (kalastus- ja luontoleiri, kasvivärjäys, Juuan 70-vuotisjuhlaleiri)
- tuotteistamiskursseina mm. joulumyyjäiset
- KEKSIMUS – lasten yritysideokilpailu Pohjois-Karjalan 3. luokkalaisille

6.3 Yrittäjyyskasvatukset kunnittain

Eri yrittäjyyskasvatustapahtumia ja -koulutuksia on ollut Kisälli II-hankkeessa 1.1.2005–31.12.2006 yhteensä 49 kpl. Lisäksi kolme toiminnanjohtajaa Toiminnanjohtajat (Eno, Outokumpu ja Polvijärvi) toteuttivat koulutuksia itsenäisesti yrittäjyysrasti-periaatteella syksyllä 2006 ja keväällä 2007 sopimuksen mukaisesti. Näihin koulutuksiin osallistui 150 oppilasta. Kisällin järjestämiin yrittäjyyskasvatustapahtumiin ja -koulutuksiin on osallistunut 7-29-vuotiaita lapsia ja nuoria yhteensä 2460 kpl.

Kuntakohtaisessa selvityksessä on esitetty yrittäjyyskasvatustapahtuman nimi, aika, koulu, oppituntien määrä, luokka sekä oppilaiden lukumäärä.

Eno, osallistujia 152:

1. Ahvenisen kummiluokkatoiminta:
 - a) 22.3.–25.5.2005 yhteensä 4 kokoontumiskertaa, yhteensä 15 tuntia, 20 oppilasta. Ohjelmassa: tutustuminen, hanke-esittely, tuote-suunnittelua, tuotteiden valmistusta, huovutustöitä, runoilua, pakkaamisen suunnittelua ja pakkaamista, tietoa markkinoinnista.
 - b) heinäkuu 2005: tuotteita myynnissä 4H-yhdistyksen ylläpitämässä Ahvenisen Punaisessa Talossa, loput tuotteet myynnissä Enon Ekokeskuksella, tuotto koulun luokkaretkikassaan
 - c) 9.12.2005 (4 t.), 20 oppilasta, aiheena jouluasetelman ja joulu-puun valmistaminen sekä keskustelua, mitä eroa, kun valmistaa tuotteen itselle tai toiselle (tuotteen laatu!)
 - d) 3.2.–19.5.2006, 5 kokoontumiskertaa, yht. 20 tuntia, 19 oppilasta. Aiheena PAJUTYÖT: tutustuminen pajukäsityöyrittäjä Ahti Soikke-liin, pajutuotteiden valmistamista Punaiselle Talolle, hinnoittelu, laatu
2. Yrittäjyys – TET-viikko: TET -esittely kolmelle 8. luokalle, 1 tunti/ luokka, yhteensä 3 tuntia, oppilaita 70 ja Kirkonkylän 8. luokkalaisten TET-viikko 26.–30.9.2005, 30 tuntia, yht. 7 oppilasta. TET-viikolla teemana ohjelmapalveluyritys sekä ohjelmapalvelun tuottaminen kirkonkylän esikoulu-laisille
3. Yrittäjyysrastit 22.11.06, Ukkolan alakoulun 3.-6. luokkalaiset, (3 h), 16 oppilasta
4. Yrittäjyysrastit 24.5.2007, Louhiojan koulun 5-6.-luokkalaiset, 22 oppilasta. Itsenäinen yrittäjyyskoulutustapahtuma, jonka toiminnanjohtaja hoiti itsenäisesti.

Ilomantsi, osallistujia 193:

1. Yrittäjyysteemapäivä Maukkulan alakoulu 14.4.2005, 5 tuntia, 63 oppilasta

2. Yhteinen yrittäjyysseemapäivä Huhuksen ja Lylykosken alakoulut 12.5.2005, 5 tuntia, yhteensä 43 oppilasta
3. Yrittäjyysrastipäivät Pogostan alakoulun 0.–6. luokkalaisille 26.–27.4.2006, 1,5 tuntia/oppilas, 127 oppilasta

Juuka, osallistujia 186:

1. Yrittäjyysseemapäivä Kajoon alakoululla 30.3.2005, 4 tuntia, 29 oppilasta yhteensä 2 pv, 72 oppilasta
2. Yrittäjyysseemapäivä Ahmovaaran alakoululla 31.3.2005, 4 tuntia, 43 oppilasta
3. Tuotteistamiskurssi 3.5.2005 (tuotteita myyntiin 4H-myyntipisteelle), 4 tuntia, 15 osanottajaa
4. Yrittäjyysseemapäivä Juuan lukion 1.–2. luokille 7.4.2006, 7 tuntia, 65 oppilasta
5. Yrittäjyysrastit 0.–6. luokkalaisille Juuan 4H-yhdistyksen 70-vuotisjuhlaleirillä 30.6.2006, 1,5 tuntia/lapsi, 16 lasta
6. Yrittäjyysrastit Poikolan alakoulun 5A luokalle 2.11.2006, 2 tuntia, 18 oppilasta

Kontiolahti, osallistujia 53:

1. Lukion yrittäjyyskurssi 10.5. – 6.6.2005, 3 kertaa, yhteensä 10 tuntia, 10 oppilasta
2. Tuohituote-yrittäjyyskurssi Kulhon alakoulu (tuotteen ja tekemisen malli): liikelahja Metsäliitolle 6.9.–22.11.2005, yht. 6 kertaa, 18 tuntia, 5.-6. luokat, 26 oppilasta ja 3.4.–17.5., 28.–29.11. ja 4.–5.12.2006, yht. 9 kertaa, 20 tuntia, 5.luokka, 17 oppilasta

Lieksa, osallistujia 201:

1. Yrittäjyysseemapäivä 26.5.2005, Keskuskoulun 9.luokat, 5 tuntia, 66 oppilasta
2. Yrittäjyyskasvatuskoulutus asiakaspalvelusta ja myyntitoiminnasta 26.9. ja 18.11.2005, Rauhalan yläkoulun 8C luokka (Lieksan 4H-yhdistyksen kummiluokka), 4 tuntia, 14 oppilasta
3. Kummiluokkatoiminta Rauhalan koulun 8C-luokalla, 12.1.–24.3.2006, 4 kertaa, 10 oppilasta
4. Yrittäjyyskurssi 15.3.–31.3.2006, Keskuskoulun 9. luokka, 4 kertaa, 6 tuntia/oppilas, 76 oppilasta
5. Yrittäjyysrastit 24.11.2006, Surppeenvaaran alakoulun 4.–6. luokka, 2 h/oppilas, 36 oppilasta

Nurmes, osallistujia 305:

1. Nuorten tuotteiden myyntipisteen avajaiset 21.3.2005, ABC-asemalla Nurmeksessa, 8 nuoren tuotetta myynnissä
2. Yrittäjyysseemapäivä 22.3.2005, Ylikylän koulun 1 - 6. luokat, 5 tuntia, 37 oppilasta
3. Tuotteistamista: kerhonoijaajien jatkokurssi, 2 tuntia, 14 kurssilaista
4. Tuotteistamiskurssi: 18.3.–16.5.2005, 4 kertaa, yht. 17 tuntia, 14 nuorta
5. Höljäkän kylätorit 2.7.–30.7.2005, 5 kertaa, yht. 14 tuntia, 7 nuorta myymässä tuotteita
6. Yrittäjyysseemapäivä 26.10.2005, Kirkkokadun koulu 9. luokat, 6 tuntia, 53 oppilasta

7. Yrittäjyysseemapäivä 27.10.2005, Laamilan koulun 9. luokat, 6 tuntia, 61 oppilasta
8. Yrittäjyysseemapäivä 10.10.2006, Kirkkokadun koulun 9. luokat, 6 tuntia, 69 oppilasta
9. Yrittäjyysseemapäivä 11.10.2006, Laamilan koulun 9. luokat, 6 tuntia, 57 oppilasta

Outokumpu, osallistujia 374:

1. Yrittäjyysseemapäivä 27.4.2005, Kummun yläkoulun 9. luokat, 6 tuntia, 91 oppilasta
2. Joulumyyjäiskurssi 1.–2.12.2005, Kummun koulun 8. luokkien leirikouluun osallistujat, 5 tuntia, 15 oppilasta
3. Yrittäjyysseemapäivä 3.5.2006, Kummun yläkoulun 8. luokat, 6 tuntia, 89 oppilasta
4. Yrittäjyysrastit 24.10.2006, Outokummun keskustan alakoulun 5.-6. luokat, 2 h/oppilas (4h), 75 oppilasta
5. Yrittäjyysrastit 31.10.2006, Keskustan koulun 4-6.-luokkalaiset, 95 oppilasta. Itsenäinen yrittäjyyskoulutustapahtuma, jonka toiminnanjohtaja hoiti itsenäisesti.

Polvijärvi, osallistujia 194:

1. Yrittäjyysseemapäivät 1.11. ja 29.11.2005, kirkonkylän alakoulun 4. luokka, yht. 12 tuntia, 24 oppilasta
2. Yrittäjyyskurssi 12.1.–26.1.2006, Polvijärven 9. luokat, 3 kertaa, yht. 10 h, 74 oppilasta
3. Yrittäjyysrastit 25.10.2006, Horsmanahon alakoulun 0.-6. luokat, 2 h/oppilas, 30 oppilasta
4. Yrittäjyyskurssi 6.9.–11.10.2006, yläkoulun 8. luokat, 5 kertaa, yht. 9 tuntia sekä liikeidean voittaneelle ryhmälle vierailu Uusyrityskeskuksella (2h), yht. 67 oppilasta
5. Yrittäjyysrastit 30.10.2006, Horsmanahon koulun 4-6.-luokkalaiset, 33 oppilasta. Itsenäinen yrittäjyyskoulutustapahtuma, jonka toiminnanjohtaja hoiti itsenäisesti.

Pyhäselkä, osallistujia 241:

1. Yrittäjyysseemapäivä 22.4.2005, Pyhäselän yläkoulun 9. luokat, 6 tuntia, 122 oppilasta
2. Kevätmyyjäiset (tuotteen ja tekemisen malli) 20.3.–13.4.2006, Hammaslahden alakoulun 4.-6. luokat, 6 kertaa, 11 h/oppilas, 74 oppilasta
3. Yrittäjyyskasvatusta Uikku-leirillä 20.–21.6.2006 (kasvivärjäys = villalankojen värjäystä, ideointia, tuotteistamista), 0.-6. luokkalaiset, 6 tuntia/oppilas, 30 lasta
4. Yrittäjyysrastit 14.11.2006, Nivan alakoulun 5-6. luokat, 2h/oppilas, 15 oppilasta

Rääkkylä, osallistujia 267:

1. Yrittäjyysseemapäivä 24.5.2005, kirkonkylän 3.-6. luokat, 5 tuntia, 70 oppilasta
2. Kalastus- ja luontoleiri 13–15.6.2005 Jaaman kylätalolla, 7 tuntia hankeasiaa, 17 lasta
3. Yrittäjyysseemapäivä 24.11.2005 Rääkkylän yläkoulun, 9. luokat, 6 tuntia, 64 oppilasta

4. Yrittäjyysrastit 1.3.2006, Rasivaaran koulun 0.–6. luokat, 1,5 h/oppilas, 72 oppilasta
5. Yrittäjyysseemapäivä 12.4.2006, Rääkkylä yläkoulun 7. luokat, 6h, 44 oppilasta.

Valtimo, osallistujia 224:

1. Yrittäjyysseemapäivä 5.4.2005, kirkonkylän koulun 3.–4.luokat, 4 tuntia, 42
2. Yrittäjyysseemapäivä 6.4.2005, kirkonkylän 5.–6.luokat, 4 tuntia, 46 oppilasta.
3. Yrittäjyysseemapäivä 31.5.2005 Valtimon yläkoululla, 9. luokat, 5 tuntia, 48 oppilasta yhteensä 2 pv, 146 oppilasta
4. Yrittäjyysrastit 18.5.2006, Valtimon alakoulun 5.–6. luokat, 1,5 h/oppilas, 40 oppilasta
5. Yrittäjyysseemapäivä 19.12.2006, Valtimon yläkoulun 8. luokat, 6 tuntia, 38 oppilasta

6.4 Kisällin tarjoama koulutus toiminnanjohtajille

Hankesuunnitelmaan kirjattu yrittäjyyskasvatuskoulutus:

”Yrittäjyyskasvatuskoulutuksen tavoitteena on perehdyttää osanottaja (toiminnanjohtaja) lasten ja nuorten yrittäjyyskasvatuksen periaatteisiin ja toimintatapoihin. Yrittäjyyskasvatuskoulutuksen jälkeen osanottaja (toiminnanjohtaja) tuntee erilaisia yrittäjyyskasvatuksen menetelmiä ja pystyy soveltamaan niitä omaan työhönsä. Hän osaa toteuttaa yrittäjyyskasvatusta eri-ikäisten nuorten kanssa ja pystyy hyödyntämään 4H-järjestön yrittäjyyskasvatuksen välineitä. Osanottajalla (toiminnanjohtajalla) ovat perustiedot yrityksen perustamisesta ja yrittämisestä ja hän osaa hyödyntää tietojaan nuorten yritysten ohjaamisessa. Tämä varmentaa hankkeen aikana saatujen käytäntöjen ja luotujen yhteistyömallien ja toimintojen vakiintumisen yhdistysten hankkeen jälkeiseen toimintaan.”

Kisälli II-hanke koulutti hankkeessa mukana olevia toiminnanjohtajia kahdella tavalla:

1. toiminnanjohtajat osallistuivat hankkeen aikana yrittäjyyspäivien, -rastien ja kurssien toteuttamiseen oman kunnan alueella, jolloin toiminnanjohtajat oppivat yrittäjyyskasvatuskäytänteitä. Osa heistä oli myös suunnittelemassa näitä koulutustilaisuuksia. Kisälli II-hankkeessa mukana olevat 11 toiminnanjohtajat osallistuivat oman kunnan alueella tapahtuviin yrittäjyyskasvatuskoulutuksiin yhtä toiminnanjohtajaa lukuun ottamatta (syynä oli lomautus).

2. Kisälli II-hanke järjesti neljä erillistä koulutustapahtumaa toiminnanjohtajille:

19.11.2004: Toteuttajina oli kaksi yrittäjyyskasvatukseen koulutettua 4H-toiminnanjohtajaa. Tämä koulutus oli maksuton hankkeelle, koska Pohjois-Karjalan 4H-piiri oli maksanut toiminnanjohtajien koulutuksen ja toiminnanjohtajat olivat sitoutuneet tämän vastineeksi kouluttamaan alueen muut 4H-yhdistysten toiminnanjohtajat yrittäjyyskasvatukseen. Tämä yrittäjyyskasvatus-

koulutus oli suunniteltu kahden osion laajuiseksi, joista jälkimmäinen osa oli tarkoitus toteuttaa Kisälli II-hankkeen aikana. Koulutuksen kokonaistavoitteena oli tuoda esille seuraavat asiat:

- Yrittäjyys ja yrittäjyyskasvatus
- Yrittäjyyskasvatuksen toteutustapoja eri-ikäisten nuorten kanssa
- Yrittäjyyskasvatuksen menetelmät ja välineet
- Yhteistyöverkostot yrittäjyyskasvatuksessa
- Faktatietoa yrittämisestä

Koulutuksen ensimmäisessä osiossa oli mukana 11 toiminnanjohtajaa. Toista koulutusta ei järjestetty, koska toinen vetäjä vaihtoi työpaikkaa. Ensimmäisen koulutusten sisältö oli seuraava:

- Mitä yrittäjyys on 4H:ssa?
- Yrittäjyyskasvatuksen tavoitteet TOP-järjestelmän mukaan
- Millainen on hyvä yrittäjyyskasvattaja
- Ennakkotehtävänä oli perehtyä yrittäjyyskasvatukseen seuraavien teosten pohjalta: Yrittäjyyskasvatuksen perusteet (Ristimäki), Ole yrittäjä, sisäinen ja ulkoinen yrittäjyys, luvut 2-4 (Koiranen) sekä 4H-yrittäjyyskasvatuskansio, luvut 1-2.

b) 15.9.2006: Projektipäällikkö järjesti 4H-toiminnanjohtajille oman yrittäjyyskasvatuskoulutuksen teemalla ”Kisällin yrittäjyyskasvatusmallit”. Koulutus sisälsi Kisällissä kokeiltujen ja testattujen neljän yrittäjyyskasvatusmallin esittelyn sekä perehdyttämisen. Osallistujina olivat Enon, Ilomantsin, Juuan, Kontiolahden, Lieksan, Polvijärven ja Pyhäselän 4H-toiminnanjohtajat.

c) 26.10.2006 - 2.2.2007: Koska toinen osa toiminnanjohtajien koulutuksesta ei toteutunut, järjestettiin sen tilalle maksuton Opetusalan koulutuskeskuksen koulutus (Opeko). Koulutus toteutettiin kolmessa osassa: 1) 26.–27.10.2006, 2) 7.–8.12.2006 ja 3) 31.1.–1.2.2007. Koulutuksen pääteemana oli ”Yrittäjyyskasvatus osana koulun toimintakulttuuria” ja sen kokonaiskesto oli yhteensä 42 tuntia. Koulutuksen sisältö oli seuraava: Ulkoinen ja sisäinen yrittäjyys, yhteiskunta ja yrittäjyys, yrittäjyyskasvatushankkeiden lyhyt kuvaus, toimiviin yrittäjyyskasvatuskäytänteisiin tutustuminen, opettajien työelämäyhteyksien ja – yhteistyön vahvistaminen, esimerkkinä Ope-TET, alueellinen verkostoituminen, oppilaitosten ja yrittäjien välinen yhteistyö, yrittäjäjärjestön rooli yrittäjyyskasvatuksen edistäjänä, oppilaitosten ja alueellisten päättäjien välinen yhteistyö, yrittäjien ja päättäjien odotukset yrittäjyyskasvatukselle.

Kisälli II-hankeesta koulutuksessa olivat mukana Enon, Juuan, Kontiolahden, Ilomantsin, Polvijärven ja Rääkkylän 4H-toiminnanjohtajat.

d) 29.–30.9.2006: Kisälli II-hanke tiedotti toiminnanjohtajia Yrittäjyyskasvatuksen Maakunnallisista kehittämispäivistä. Päivät oli suunnattu Pohjois-Karjalassa yrittäjyyskasvatustyötä tekeville organisaatioille ja toimijoille. Järjestäjinä olivat Joensuun Yliopisto, Erityiskasvatuksen laitos, Ykä Yritteliäs –hanke sekä Itä-Suomen lääninhallitus. Kehittämispäivien sisältö oli seuraava:

- yrittäjyyskasvatus osana koulun arkea,

- teoriasta käytäntöön (Opetushallitus),
- puheenvuoroja yrittäjyyskasvatuksesta (Yliopisto, Pohjois-Karjalan 4H-piiri, Pohjois-Karjalan maakuntahallitus, Pohjois-Karjalan Yrittäjät ry),
- syrjäytymisen ehkäiseminen – yrittäjyysprojekti,
- alueiden innovatiivisuus ja yrittäjyyskasvatus (kansanedustaja K. Karjula).

Hankesuunnitelmaan kirjattu muu koulutus:

”Toiminnanjohtajat saavat koulutusta myös yrityksen strategisesta kehittämisestä, taloushallinnosta, johtamisesta ja vuorovaikutustaidoista sekä markkinoinnista ja viestinnästä. Tämä siksi, että vaikuttava ja menestyvä yritys/yhdistys tietää toimintansa tavoitteet, ja sen, kuinka tavoitteet saavutetaan eli yrityksellä/yhdistyksellä on strategista, hallinnollista ja vuorovaikutuksellista osaamista. Sillä on merkitystä myös yrittäjyyskasvatuksellisesta näkökulmasta, koska näin saadaan syvempi ja parempi tuntemus jo olemassa olevan yrityksen toimintoihin. Se taas osaltaan auttaa oppimaan ja opettamaan yrittäjyyttä ja viemään eteenpäin yrittäjyyskasvatusta.

Tässä koulutusyhteistyökumppanina toimii OK-opintokeskus. Nämä kustannukset eivät tule hankkeelle, koska OK-opintokeskus maksaa jo koulutukselle tukea. Markkinointi- ja viestintäkoulutusta antaa piirin kehitysjohtaja Anu Jänis. Hänellä on tähän vahva koulutuksellinen tausta sekä työkokemus strategisista markkinoinnin suunnittelutehtävistä. Hän on myös opettanut markkinointia ja viestintää Pohjois-Karjalan ammatillisessa aikuiskoulutuskeskuksessa.”

Yrityksen strateginen kehittäminen, taloushallinto, johtaminen, markkinointi ja viestintä ovat ulkoisen yrittäjyyden osa-alueita, eivätkä ne sisälly peruskoulun tai lukion yrittäjyyskasvatuksen aihealueisiin vrt. liite 1. Ulkoisen yrittäjyyden koulutuksia antoi Suomen 4H-liitto omissa koulutuksissaan koko 4H-organisaatiolle. Lisäksi Joensuussa järjestettiin 26.8.2006 yritteliääksi 4H:ssa. Hankkeeseen kaavailtu viestinnän ja markkinoinnin koulutus ei ehtinyt toteutua Pohjois-Karjalan 4H-piirin irtisanottua kehitysjohtaja, Anu Jäniksen työsuhteen.

6.5 Työpalvelu

Jatkohankkeen aikana ei järjestetty suunnitelmassa mainittuja yksittäisiä lyhyen aikajänteen koulutuksia tietyille työvoimapulaa kärsiville aloille vaan Pohjois-Karjalan 4H-piirin kotisivuille (www.pohjoiskarjalan4h.fi; alla on esimerkkinä ote etusivusta) kehitettiin 4H-yhdistysten työpalvelutoimintaa tukevat lomakepohjat (esimerkkinä ennakkotyötilauslomake), ja toimintaa tukevat muut alisivut, joiden avulla sekä työnantajat että nuoret voivat lähestyä 4H-yhdistyksiä paremmin. Koulutuksia ei järjestetty siksi, että hankkeen johtaja uskoi, että niihin ei olisi hankkeen aikana pystytty kehittämään pysyvää toimintamallia. Tehty ratkaisu antaa nyt Pohjois-Karjalan 4H-piirille paremman mahdollisuuden koordinoita ja organisoida systemaattista työpalvelutoimintaa ja niihin liittyviä koulutuksia. Piiri ylläpitää ja päivittää sivuston. Kotisivuilta on suora linkki myös Kisällin omille www.kisalli.info – kotisivuille.

Työpalvelulomakkeiden suunnittelussa on hyödynnetty toiminnanjohtajien 3.3.2006 (3h) kokoontumisen muistiota (Liite 8) ja Pohjois-Karjalan 4H-piirin silloisen johtajan, Maria Reuterin, toiminnanjohtajien ja projektipäällikön yhdessä laatimaa työpalveluhakulomaketta ja ohjeellista työpalveluhinnoittelumallia. Lisäksi on hyödynnetty Pohjois-Karjalan nykyisen johtajan, Kari Kuokkasen saamaa kokonaiskuvaa työpalvelutoiminnasta ja eri 4H-yhdistysten työpalvelutoiminnasta kunnittain 1.7.–31.12.2006 (sis. nuorten työtilaisuudet ja koulutukset ym.). Tästä on tarkempi listaus alempana.

Yksi selkeä työpalvelukokonaisuus sai alkunsa hankkeen aikana, sillä 4H-yhdistysten nuorten työllistymistä metsäalalle helpottaa hankkeen aikana solmittu yhteistyösopimus Pohjois-Karjalan eri alueiden metsänhoitoyhdistysten kanssa. Metsänhoitoyhdistykset lupasivat järjestää vuosittain 4H-yhdistyksille kolmen tunnin kurssin, joissa paikalliset nuoret pääsevät tutustumaan metsänhoidollisesti ajankohtaisiin asioihin. Lähes samanaikaisesti Pohjois-Karjalan metsäkeskus antoi käyttäjäoikeudet (<https://palstat.metsakeskus.fi>) Pohjois-Karjalan 4H-piirin eri 4H-yhdistyksille Metsään Palstat - verkkopalveluunsa. Verkkopalvelussa on erilaisia työkohteita, joista 4H-yhdistykset voivat tehdä tarjouksia. Keskitettyjen koulutusten avulla voimme helpottaa nuorten kesä- ja kausityöllistymistä.

Pohjois-Karjalan 4H-piiri
Nuorille töitä

Ajankohtaista Meistä Yhdistykset Galleria Jäsenyys ja edut Yhteystiedot Linkit

Pohjois-Karjalan 4H-piiri ja alueen eri 4H-yhdistykset tukevat lasten ja nuorten yritteliäisyyttä ja elämänhallintaa.

 Etsi

Mitä me teemm

[Hae kesätoita](#)
[Työnantajille](#)
[Vapaaehtoistoiminta](#)
[Ennakkotyötilaus](#)

[Kalenteri](#)

Projektimme:

[Kisälli II](#)
[Repokallio](#)

[Keksimus](#)
[care4nature](#)

[Uusi palvelu — ennakkotyötilaus](#)

Ennakkotyötilauslomake

Täyttämällä oheinen lomake voit tilata:

- Kotipalvelua
- Vanhuksille ja vammaisille asiointiapua, seurustelua, hoivaa
- Dementoituneen henkilön omaishoitajan kotimiespalvelu
- Pihanhoitoa
- Yrityssiivousta
- Eläinten hoito (dogsitter, pet- ja horsesitter)
- Juhlapalvelua
- Lasten hoito
- Puutarhanhoito
- Helpot metsänhoidolliset työt
- Kierrätys
- Rakennusapu

Muuta:

- Uusi asiakassuhde
- Vanha asiakassuhde

Kunta

Yhteystiedot:

Nimi *

Osoite *

Postinumero *

Postitoimipaikka *

Puhelinnumero *

Sähköpostiosoite *

Lähetä lomake

Työpalvelu kunnittain 1.7.–31.12.2006 (sis. nuorten työtillaisuudet ja koulutukset ym.):

Eno:

1. Neuvotteluja ja sopimus nuoren metsän kunnostuksesta on tehty UPM-Kymmenen kanssa.
2. Työpalvelusta info sekä työpalveluhakulomakkeiden jakaminen yläkouluilla
3. Työpalvelussa 2 nuorta, joiden tehtävänä on ollut nuoren metsän kunnostus ja Lasten yritysideoakilpailun organisointi, työtunteja yhteensä 114,5 tuntia

Ilomantsi:

1. Työpalvelua vanhustyössä, 1 nuori
2. Yhteistyökeskusteluja on käyty NCC:n kanssa keväällä 2006

Juuka:

1. Työpalvelu: 4 nuorta on työllistetty haravointi- ja lastenhoitotöihin, yht. 32 h.
2. Pihataitajat-kurssi kevät 2006 (36 tuntia + elokuussa 6 tuntia), osallistujia 7
3. Maisemanhoitoa raivaussahalla -kurssi 26.5.2006 (6 tuntia), 10 osallistujaa
4. Tarjottu senioripalvelua Tetriahon hoitokodille, mahdollinen toiminta alkaa syksyllä 2006
5. Jaettu jäsenkirjeen mukana työpalveluhakulomakkeita
6. Yhteistyötä NCC- roadin kanssa
7. Joulupaketointipalvelu ostoskeskuksissa (toimintaa on tehty osittain tulospalkkauksella, joulukuusi 2006, yhteensä 9 nuorta, yht.174 tuntia

Kontiolahti:

1. Työpalvelu. Lukion yrittäjäkurssilaisista 3 nuorta, yhteensä 445,5 tuntia
2. Työpalvelua toteuttanut 20 nuorta, joiden työtehtävät ovat olleet viherrakentaminen, nurmikon leikkaus, siivous, kesäkerhot ja hoitotyötaitajat-kurssi kevät 2006 (36 tuntia + elokuussa 6 tuntia), osallistujia 7
3. Työpalvelussa 6 nuorta, joiden tehtävinä vanhus-, puutarha- sekä kotityöt, yhteensä 637 tuntia

Lieksa:

1. Dogsitterkurssi (40 tuntia) 1.4.–6.6.2006 yhteistyössä Nurmeksen ja Valtimon kanssa, 3 osallistujaa

Nurmes:

1. Dogsitterkurssi (40 tuntia) 1.4.–6.6.2006 yhteistyössä Lieksan ja Valtimon kanssa, 10 osallistujaa
2. Työpalveluna kasvomaalausta, 2 nuorta, yht. 8 tuntia
3. Pihansiivousurakointia, 15 nuorta, yht. 120 tuntia
4. Dogsitter -työssä 4 nuorta, yht. 35 tuntia

Outokumpu:

1. Työturvallisuus- ja pihataitokoulutus, 11.5.2005 ja 16.5.2005 (6 tuntia), 9 nuorta
2. Dogsitterkurssi (40 tuntia) 1.4.–6.6.2006 yhteistyössä Lieksan ja Valtimon kanssa, 10 osallistujaa
3. Työpalvelu: työllisti 4.2.–30.6.2005 välisenä aikana 14 nuorta, yhteensä 702,25 tuntia. Kohteina ovat mm. Outokumpu Tehchology Oy:n vieraskerhon majoitus- ja ruokailutehtävät, pihatyöt yksityisten ja taloyhtiöiden kiinteistöissä (nurmikon leikkaus, pensaiden ja kukkaistutusten hoitotyöt, istutustyöt ja kastelu), kerhojen ohjaus ostopalveluna kunnalta.
4. Työpalvelu: Suomen 4H-liiton liiton nettiarpojen lajittelu, nitominen ja jakelu, yht. 9 nuorta.

Polvijärvi:

1. Jäätelökioskin myyntityö ja asiakaspalvelu, 2 nuorta.

Pyhäselkä:

1. Mainos työpalvelutoiminnasta Kiihtelys-Pyhäselkä –lehdessä.

2. Pyhäselän Yrittäjien nettisivuilla on tietoa Pyhäselän 4H:n järjestämästä työpalvelusta.
3. Tarjouspyyntö on jätetty NCC:lle nurmikoiden hoidosta, jossa hinnoittelun perusteena käytettiin ohjeellista työpalvelun hinnoittelua.
4. Työpalvelussa 4 nuorta, joiden työtehtävät ovat olleet leirinohjaus, uimaopetus sekä työskentely 4H-messuosastolla Oppia ja työtä –messuilla.
5. Työpalvelussa on ollut 10 nuorta, joiden tehtävänä kahvitus Joensuun Leader-yhdistykselle sekä työt Syyshavinat tapahtumassa 23.9.06 (suunnittelu, paikan järjestely ja loppujärjestelyt, köydenvetokisa, kahvio, lipunmyynti ja muut myyntityöt).

Rääkkylä:

1. Työpalvelusta info sekä työpalveluhakulomakkeen jakaminen yläkoululla.
2. Työpalvelussa 3 nuorta, tehtävänä maatalous- ja tarjoilutyöt sekä kerhonojaus, jonka kunta ostaa ostopalveluna.
3. 4H:n työpalvelutoiminnan markkinointi Y4-hankkeen yrittäjyystalkoissa 31.1.2006.
4. 1.7.2006 jälkeen on työpalveluun osallistunut 5 uutta nuorta, joiden työtehtävät ovat olleet maataloustyöt (hukkakauran keruu), piha-, puutarha- ja ympäristötyöt (kasvimaan kitkentä).

Valtimo:

1. Dogsitterkurssi (40 tuntia) 1.4.–6.6.2006 yhteistyössä Lieksan ja Nurmeksen kanssa, 10 osallistujaa
2. Aurusviittojen valmistus Tieliikennelaitokselle lokakuu 2006, mukana 10 nuorta, yhteensä 22,5 työtuntia.

7. HANKKEESSA TUOTETTU MATERIAALI

Kisälli II-hankkeessa on tuotettu seuraavat materiaalit, joista osa liittyy yrittäjyyskasvatuksen ja työpalvelun sisältöihin ja osa hankkeesta tiedottamiseen:

- opetusmateriaalikansio
- Kisälli-tiedote
- piirustuskilpailu
- käyntikortit
- internet-sivut (www.kisalli.info)
- yrittäjyyskasvatuskoulutuksien ja työpalvelun hinnoittelu
- työpalvelun hakulomake
- Pohjois-Karjalan 4H-piirin sivulle (www.pohjoiskarjalan4h.fi) linkitetty nuorten ja työnantajien kohtaamista helpottavat aktiiviset lomakepohjat.

Hankkeen alkuun oli kaavailtu toteutettavan sekä esite että internet-sivut, joiden kuvittajaksi valittiin tmi Iderin, Heli Pukki. Hän teki koevedokset kuvista. Esitteen käyttötarkoitus oli olla ensisijaisesti tiedote kouluille ja työvoimatoimistoihin ja innostaja Kisällin työpalveluun, mutta koska työpalvelu toteutui heikosti jo hankkeen alkuaikoina johtajavaihdosten takia, luovuttiin esitteen hankinnasta toisen projektipäällikön aikana. Hankkeessa ryhdyttiin panostamaan netti-sivuihin esitteen sijaan.

Opetusmateriaalikansio laadittiin avuksi toteutettaessa yrittäjyyskasvatusta peruskoulun ala- ja yläkouluilla. Ideana oli, että kansio toimii toiminnanjohtajien työkalupakkina, ja sisältää mahdollisimman paljon valmiita kalvoja ja kalvopohjia. Kansio jaettiin sekä esiteltiin toiminnanjohtajille Kisällin omassa yrittäjyyskasvatuskoulutuksessa 15.9.2006. Opetusmateriaalikansion sisältö on tulostettavissa myös Kisällin netti-sivuilta (www.kisalli.info) kohdasta Yrittäjyyskasvatus. Opetusmateriaalikansiota on tarkoitus päivittää niin, että sivustoilla kävijät voivat itse muokata uusia versioita toiminnanjohtajien käyttöön.

Kisälli II-hankkeesta laadittiin tiedote (Liite 9), jota käytettiin esitteen asemasta sekä tiedotettaessa lehdistöä internetin kautta. Piirustuskilpailusta (Liite 10) laadittua esitettä käytettiin tiedotteen tapaan Oppia ja työtä –messuilla 2006. Piirustuskilpailun yhtenä tavoitteena oli saada lapset ja nuoret käymään hankkeen kotisivuilla ja tutustua näin hankkeeseen sekä saada lapset ja nuoret osallistumaan kilpailuun. Piirustuskilpailu oli tarkoitettu 15–29-vuotiaille. Kilpailun yhtenä tavoitteena oli pukea ”sälli” uudella tavalla, ja toisena tavoitteena oli sarjakuvan tuottaminen, jolloin teemana saattoi olla ”yrittäminen ja haaveet”, ”yrittäminen ja luovuus” tai ”oivalluksia, yrityksiä, erehdyksiä ja onnistumisia. Piirustuskilpailu sisälsi tiedotteen Kisälli II-hankkeesta. Piirustuskilpailusta lähetettiin sähköpostia toiminnanjohtajille, maakunnan kaikille yläkouluille sekä taide- ja kulttuurialan ammattikouluille. Piirustuskilpailun ”satoa” oli tarkoitus hyödyntää Kisällin internet-sivuilla, mutta heikon osanoton ja tuotoksien takia tästä ajatuksesta luovuttiin.

Kisälli II-hankkeen nettisivujen toteuttajaksi pyydettiin Antti Peussaa, joka oli toteuttanut myös Kisälli-hankkeen sivut. Kisälli II-hankkeen nettisivuja laadittaessa pyrittiin siihen, että sivut olisivat käyttökelpoiset myös hankkeen jälkeen, ja että 4H-toiminnanjohtajat pystyisivät saamaan sivuilta opetus- ja oheismateriaalia järjestämiinsä yrittäjyyskasvatustapahtumiin. Kisälli II-hankkeen kotisivujen osoite on www.kisalli.info.

Antti Peussa suunnitteli Kisälli II-hankkeelle logon sekä hahmon, ”sällin”. Kisälli II-hankkeen logon valmistuttua ryhdyttiin toteuttamaan käyntikorttia (Liite 11), jonka suunnittelu jäi projektipäällikölle.

Yrittäjyyskasvatuskoulutuksien (Liitteet 12a-c) ja työpalvelun (Liitteet 12d-f) hinnoittelun toteutti Juuan 4H-yhdistyksen toiminnanjohtaja. Yrittäjyyskasvatuskoulutuksien hinnoittelun tuli palvella Kisälli II-hankkeen jälkeistä aikaa, jolloin toiminnanjohtajat toteuttavat itsenäisesti yrittäjyyskasvatuskoulutusta kunnissa sekä tekevät ostopalvelusopimuksia koulujen kanssa. Työpalvelun hinnoittelun taustalla oli tarve yhtenäistää hintoja sekä saada kaikille toiminnanjohtajille yhtenäinen nuorten työllistämiseen soveltuva työpalveluhakulomake (Liite 13).

Kisälli II-hanke sai lahjoituksena Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Pohjois-Karjalan piiriltä Mitä myö tehtäis –käsityökansiot (11 kpl), jotka jaettiin toiminnanjohtajille virike- ja apumateriaaliksi alakoulun yrittäjyyskasvatuspäiviin.

8. TIEDOTTAMINEN

8.1 Hanketiedottaminen hankkeen aikana

Hankesuunnitelmaan on kirjattu:

”Hankkeesta tiedotetaan paikalliselle lehdistölle ja maakuntaradioon. Nuoria innostetaan mukaan yhteistyössä lukion ja työvoimatoimiston kanssa (tiedotustilaisuudet, opinto-ohjaajien ja rehtorin tiedottaminen). Työpalvelujen mainostaminen kuntalaisille on myös olennainen osa markkinointistrategiaa. Hankkeesta tehdään esite, joka on jaossa kunnissa, työvoimatoimistoissa ja kouluilla.”

Koska työpalvelu toteutui vuosina 2005–2006 heikosti, jäi yli 15-vuotiaiden ja lukiokäisten nuorten innostaminen ja hankkeesta tiedottaminen laimeaksi. Tämän takia esitteen tekeminen ei ollut mielekästä hankkeen tässä vaiheessa.

Kisälli II-hanke on ollut maakunnan paikallislehdissä esillä 29 kertaa yrittäjyyskasvatuspäivien yhteydessä (Liite 14). Paikallislehden toimittaja on saanut noin kaksi viikkoa ennen tapahtumaa Kisälli-tiedotteen. Lisäksi toimittajille on toimitettu suunnitelmarunko yrittäjyyskasvatustapahtumasta. Näin on välttytty virheellisiltä tiedoilta ja saatu lehdistö paremmin kiinnostumaan tapahtumasta. Samalla toimittaja on saanut tarpeellista faktatietoa lehtiartikkelin kirjoittamista varten. Lisäksi kaksi tapahtumailmoitusta on julkaistu lehdessä. Ensimmäisen aiheena oli piirustuskilpailu. Toisen teemana oli työpalvelun tarjoaminen Pyhäselän 4H-yhdistyksessä.

Koulujen opettajille on järjestetty tiedotustilaisuus ennen yrittäjyyskasvatustapahtumaa. Lisäksi oppilaille suunnattuja tiedotus- ja infotilaisuuksia on ollut yrittäjyyspäivien ja –kurssien yhteydessä erityisesti yläkouluilla. Lisäksi koulut on otettu mukaan yrittäjyyskasvatuspäivien suunnitteluun, jolloin on jaettu tietoa Kisälli II-hankkeesta.

Projektipäällikkö tai piirin johtaja ovat tiedottaneet Kisälli II-hankkeen ajankohdaisesta toiminnasta yhdistysten toiminnanjohtajia sähköpostin, puhelimen sekä toiminnanjohtajakokoontumisien yhteydessä. Näitä kokoontumisia on ollut yhteensä 5. Lisäksi Kisälli II-hankkeeseen osallistuneita 11 kuntaa (Eno, Ilomantsi, Juuka, Kontiolahti, Lieksa, Liperi, Nurmes, Outokumpu, Polvijärvi, Pyhäselkä, Rääkkylä ja Valtimo) on tiedotettu hankkeen toiminnasta joulukuussa 2005 sekä vuoden 2007 alussa.

Tiedotustilaisuuksia on ollut seuraavasti, osallistujia 219:

1. Järjestöt esittäytyvät –teemapäivä Rantakylän lukiolla 8.9.2005 tietoa 4H:sta ja Kisälli II-hankkeesta, 78 osallistujaa.
2. Kisälli II- ja Yrittäjyys on In –hankkeen yhteinen yrittäjyyskasvatustilaisuus vapaa-ajanohjaajiksi opiskeleville 15.5.2006 Humanistinen ammattikorkeakoulu, HUMAK, Niittylahti, 10 osallistujaa.

3. Yrittäjyyskasvatuksen Maakunnalliset kehittämispäivät 29.–30.9.2006 (alustuspuheenvuoro, diaesitys non-stoppina, työpajat), 84 osallistujaa.
4. Tiedotus- ja yrittäjyyskasvatustilaisuus 6.11.2006 Pielisjoenkoulun 8. luokkalaisille, 2h, yhteensä 22 osallistujaa.
5. Opetusalan koulutuskeskuksen koulutus 7.12.2006, Joensuu, (diaesitys ja selostus), 19 osallistujaa.
6. Maakunnan yrittäjyyskasvatushanketyöntekijöiden kokous 13.12.2006, Kisälli II-hankkeen yrittäjyyskasvatus (diaesitys ja selostus), 6 osallistujaa.

Lisähuomio: Hankkeesta on ollut lehdissä kirjoituksia ja yhdistysten toiminnanjohtajat ovat olleet tyytyväisiä sisäiseen tiedotukseen.

8.2 Viestintäsuunnitelma hankkeen loputtua

Loppuraportti jaetaan hankkeen loputtua joko sähköisesti ja/tai postitse lehdistölle, Pohjois-Karjalan kunnille ja kouluille, yhteistyökumppaneille, 4H-organisaatiolle sekä Pohjois-Karjalassa, 4H-piireille ja Suomen 4H-liitolle ja TE-keskukselle. Yhteensä jakelussa on noin 50 eri toimijaa. Sähköisessä jakelussa on vielä tätä enemmän. Hankkeesta tehdään lehdistötiedote. Lisäksi Pohjois-Karjalan 4H-piirin kotisivuille laitetaan hankkeen loppuraportti. Hankkeen hakemus- ja loppuraportti laitetaan vielä Pohjois-Karjalan 4H-piirin sisäiseen verkkoon (Intranet), jolloin kaikki alueen 4H-yhdistykset saavat hyötyä hankkeesta. Kisällin omien nettisivujen domainmaksuista huolehtii jatkossa 4H-piiri.

9. HANKEYHTEISTYÖ

Kisälli II-hankkeen kannalta tärkeitä yhteistyötahoja ovat Enon, Ilomantsin, Joensuun, Juuan, Keski-Karjalan, Kontiolahden, Lieksan, Liperin, Nurmeksen, Outokummun, Polvijärven, Pyhäselän, Rääkkylän ja Valtimon kunnat ja samojen alueiden 4H-yhdistysten toiminnanjohtajat sekä ala- ja yläkoulut että lukiot. Lisäksi tärkeitä yhteistyökumppaneita olivat paikalliset yrittäjät (Liite 15). Myös kuntien asukkaat, maatilat, kesäasukkaat, perinteisen maisemanhoidon taitajat (pistoaidan teko, punamullan keitto) ja työvoimatoimistot ovat olleet hankkeen onnistumisen kannalta tärkeitä.

9.1 Koulut

Hankkeeseen osallistuneita kouluja on ollut mukana yhteensä 32 kpl:

Eno, 3: Ahvenisen alakoulu, Kirkonkylän yläkoulu, Ukkolan alakoulu

Ilomantsi, 4:	Huhuksen alakoulu, Lylykosken alakoulu, Maukkulan alakoulu, Pogostan alakoulu
Juuka, 4:	AhmoVaaran alakoulu, Kajoon alakoulu, Juuan lukio, Poikolan alakoulu
Kontiolahti, 2:	Kontiolahden lukio, Kulhon alakoulu
Lieksa, 3:	Rauhalan yläkoulu, Keskuskoulu, Surppeenvaaran alakoulu
Nurmes, 3:	Ylikylän koulu, Kirkkokadun yläkoulu, Laamilan yläkoulu
Outokumpu, 2:	Kummun yläkoulu, Kirkonkylä alakoulu
Polvijärvi, 3:	Kirkonkylä alakoulu, Horsmanahon alakoulu, Polvijärven yläkoulu
Pyhäselkä, 3:	Pyhäselän yläkoulu, Nivan alakoulu, Hammaslahden alakoulu
Rääkkylä, 3:	Kirkonkylän alakoulu, Rääkkylän yläkoulu, Rasivaaran alakoulu
Valtimo, 2:	Kirkonkylän alakoulu, Valtimon yläkoulu

9.2 Yhteistyötä ja osallistumisia

Kisälli II-hanke on lisännyt omaa näkyvyyttään ja tietoutta 4H:sta osallistumalla erilaisiin yrittäjyyskasvatusta käsittäviin koulutuksiin ja seminaareihin. Lisäksi Kisälli II-hanke on tarjonnut 4H-toiminnanjohtajille mahdollisuuden osallistua erilaisiin yrittäjyysaiheisiin seminaareihin, kokouksiin ja koulutuksiin. Merkittäviä yhteistyöntekijöitä yrittäjyyskasvatuksen osalta ovat olleet Pohjois-Karjalan Uusyrityskeskus ry. ja Pohjois-Karjalan Aikuisopisto, josta erityisesti Y4- ja Ykä Yritteliäs-hanke.

Seuraavassa on lista, mihin Kisälli II-hanke on osallistunut ja yhteistyön eri muodot:

1. Kymi-Vuoksen 4H-piiri, YTY-hanke:
 - yhteistyöneuvottelu toukokuussa 2005
 - YTY-hankkeesta lähetetty hankemateriaalia Kisälli hankkeelle.
2. Projektipäällikkö osallistui Verkko tutuksi 3-koulutukseen (ISOVERKOSTO, Joensuun Täydennyskoulutuskeskus) 2 pv.
3. Joensuun 4H-yhdistys ja ”Yrittäjyys on in ” –nuorten yrittäjyyskasvatushanke:
 - yhteistyöpalaveri 15.3.2006
 - 15.5.2006 Kisälli II- ja Yrittäjyys on in –hankkeen yhteinen tiedotus- ja yrittäjyyskoulutustilaisuus vapaa-ajanohjaajiksi opiskeleville, Humanistinen ammattikorkeakoulu HUMAK, Niittylahti.
4. Yritystoiminnan aloittaminen –tiedotustilaisuus 27.3.2006:
 - työvoimatoimiston (Starttiraha), Uusyrityskeskuksen, Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun (Yrityskohtaamo, tuettu tie yrittäjyyteen) sekä Josek Oy:n järjestämä tilaisuus.
5. Maakunnan Yrittäjyys-hanketyöntekijöiden kokoontumiset:
 - 27.2., 4.9. ja 13.12.2006, mukana Y4-hanke, Pohjois-Karjalan Aikuisopisto, Pohjois-Karjalan Yrittäjät, Virtaa Firmaan, Josek Oy,

Karelli-keskus Oy, Pohjois-Karjalan Koulutuskuntayhtymä, Osuva Nuori työelämään, Acentur Oy, KATTAVA-hanke, Ykä Yritteliäs, Uusyrittäjäkeskus, Pro-Agraria Pohjois-Karjala, Maa- ja kotitalousnaiset, Joensuun yliopisto, Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu, Joensuun seudun työvoimatoimisto, Pohjois-Karjalan kauppamari.

6. Uusyrittäjäkeskus:
 - yhteistyöpalaverit 9.1., 18.1. ja 21.4.2006 toimitusjohtaja Heikki Kärkkäisen kanssa
7. Syyshavinat 23.9.2006, yhteistyötä Uusyrittäjäkeskuksen ja Pyhäselän 4H-yhdistyksen kanssa
8. Lasten yritysideokilpailu KEKSIMUS maakunnan 3. luokkalaisille:
 - suunnittelupalaverit 28.8., 2.10., 13.10., 6.11., 10.11., 22.11., 28.11., 5.12.2006.
 - yritysideokilpailun suunnittelusta vastasivat Risto Ravattinen ja Paula Sovelius (Uusyrittäjäkeskus), Tuula Nuutinen ja Annastiina Lehtonen (Enon 4H-yhdistys) sekä Kari Kuokkanen ja Maarit Luojus (Pohjois-Karjalan 4H-piiri)
 - lasten yritysideokilpailun toteuttamisessa käytettiin hyväksi Kisälli II-hankkeen yrittäjyysrasteja.
 - kilpailu toteutetaan keväällä 2007 (kirjallinen liite, ei-sähköisessä muodossa).
9. Pohjois-Karjalan Aikuisopisto:
 - YRITTÄJYYSRSTIT -seminaari 31.10.2006
10. Ykä Yritteliäs- hanke:
 - Villi Nikkarit: osallistuminen Yrittäjyyskasvatukseen hyvät käytännöt koulutuspäivään 31.3.2006.
11. Osallistuminen luentosarjaan ”Näkökulmia yrittäjyyteen, Rooli oman elämän päähenkilö, Jussi Parviainen” 23.5.2006
12. Lions Quest-koulutus 6.-7.11.2006. Koulutus sisälsi mm. ryhmän sisäinen vuorovaikutus, ilmapiiriin vaikuttaminen, yrittäjyydessä tarvittavat taidot edellä esitettyihin taitoihin ohjaaminen ja kriittiseen ajatteluun ohjaaminen.
13. Y4- hanke:
 - osallistuminen Outokummun ja Polvijärven Yrittäjyystalkoisiin, Huhmari 28.3.2006
 - koulu yhteistyöpäivät Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun, Y4:n, Yrittäjyys on in -hankkeen kanssa 15.5.06
 - yhteistyöpalaveri ja koulutuksen suunnittelua 4.5.2006 Villinikkarit Petrikki Tukiaisen ja Sanna Kinnusen kanssa lukion yrittäjyyskasvatuskoulutuksen tarjoamisesta
 - koulutusta Villinikkareiden kanssa ei toteutettu.
14. Joensuun Yliopisto:

- yhteistyöpalaverit 18.4. ja 4.5.2006 Risto Iksen ja Y4-hankkeen Sanna Kinnusen kanssa Yrittäjyyskasvatuksen maakunnalliset kehittämispäivien toteuttamisesta
- osallistuminen Yrittäjyyskasvatuksen maakunnallisiin kehittämispäiviin 26.–27.9.2006 (alustuspuheenvuoro (Kari Kuokkanen), Kisällin ja 4H-työpajat, non-stop diaesitys Kisällistä). Kisälli II esitti päivillä omia yrittäjyyskasvatusmalleja.

15. Suomen 4H-liiton järjestämä koulutus:

- osallistuminen viestintäkoulutukseen Polvijärvellä 9.10.5.2006, Huhmari
- osallistuminen toimihenkilöiden koulutuspäiviin Savonlinnassa 21.–23.2.2006, aiheena mm. vapaaehtoistyö, nuorisolaki, laatu-työ.
- osallistuminen Naantali 7.-9.11.2006 koulutukseen, aiheina mm. 4H:n uudet yrittäjyyskasvatuskäytänteet ja tutkimustietoa nuorten arvoista.

16. Tiedotus- ja yhteistyöpalaverit Kisälliin kuuluvien toiminnanjohtajien kanssa:

- 13.1.2006 Nurmeksessa (Ylä-Karjalan alue, Juuka, Nurmes, Lieksa ja Valtimon toiminnanjohtajat)
- 6.4.2006 Outokummussa
- 1.6.2006 Valtimolla
- 20.4.2006 Juuka, Kisällin toteuttaminen Ylä-Karjalan alueella keväällä 2006, yhteistyöpalaveri Juuan toiminnanjohtajan kanssa
- 9.10.2006 Pyhäselkä

17. Oppia ja työtä –messut 19.-20.1.2006:

- osallistuminen messuihin PIIRUSTUSKILPAILU –ohjeiden, työpalvelun hakulomakkeiden jakamisella sekä järjestelytyöpanoksella

18. Josek oy:

- Yrityskummi-seminaari 1.11.2006, tietoa muun muassa sukupolven vaihdoksista yrityksissä
- Yritysharavan tiedotustilaisuus (Virtaa Firmaan, Ennakko 2010-hanke): tuloksia ja toimenpiteitä syntyvistä työpakoista vuoteen 2015 mennessä Pohjois-Karjalan alueella, tiedotustilaisuus 19.6.2006.

19. Joensuun Nuorisoverstas ry:

- konsultointia 29.3.2006 Kulhon yrittäjyyskurssin, liikelahjan tiimoilta.

20. Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Pohjois-Karjalan piiri:

- Mitä myö tehtäis – käsityökansio sekä kurssi-ilmoitusten edelleen levittäminen Kisällin sidosryhmille.

21. Pohjois-Karjalan Kauppakamari:

- yhteistyöneuvottelu Tiina Tolvasen kanssa lasten ja nuorten yrittäjyyskasvatukseen liittyvistä hankkeista 28.6.2006
- yhteistyöneuvottelu 10.8.2006 aiheesta kummiluokkatoiminta yrittäjyyskasvatuksessa.

22. Antti Peussa:

- suunnittelupalavereja sekä sähköpostitusta Kisälli II-hankkeen nettisivujen päivityksestä ja toteuttamisesta.

23. ISAI Consulting, Päivi Korhonen:

- tiedotustilaisuus 28.9.2006 aiheella Opastus projektiarvioinnin toteutukseen
- neuvotteluja ISAI Consulting projektiopiskelijan työharjoittelusta Kisälli II-hankkeessa (työharjoittelun sisältönä: Kisälli II-hankkeen loppuarviointi). Neuvottelut eivät johtaneet tulokseen.

24. Pohjois-Karjalan Yrittäjät ry:

- neuvottelu Jouni Mönkkösen kanssa 14.12.2006
- neuvottelu Matti Vuojärven kanssa 13.8.2007

25. Kylät ry:

- 28.8.2005 yhteistyöneuvottelu Ville Eloheimon sekä Tarja Partasen kanssa (Yhteisölliset työt -hanke)
- 9.10.2006 toiminnanjohtajien kokous Pyhäselässä, työpalvelu ja Kylät ry

26. Pohjois-Karjalan Metsänomistajat ry:

- Ravata-hanke: johtaja on ohjausryhmässä.

27. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu:

- Yrittäjyyspedagogiikan päivä – eväitä yrittäjyyskouluttajille 23.8.2007 (paikalla Kari Kuokkanen ja Maarit Luojus/tuntityö).

10. TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

10.1 Määrälliset ja laadulliset tavoitteet

Kisälli on päässyt tavoitteisiinsa 80 nuorta/kunta/vuosi yrittäjyyskasvatuksen osalta kymmenessä kunnassa joko vuonna 2005 tai 2006 ja työpalvelun osalta 10 uutta nuorta/kunta myös seitsemän kunnan alueella (taulukko 2). Uusia työpalvelumuotoja löytyi, joskin useat turvautuivat tuttuihin toimintamalleihin. Uuden etsiminen, siihen liittyvä markkinointi ja 4H-työpalvelutietouden lisääminen sekä 4H-toimijoille että työntarjoajille on Kisälli II jatkoajan haaste. Yrittäjyyskasvatusmalleja syntyi kolme; tuotteen ja tekemisen- malli sekä yrittäjyysrastit alakouluille ja ”polvijärvenmalli” yläkouluille, joita on tehty eripituisina versioina. Vain kolmessa kunnassa saatiin aikaiseksi nuorten tuotteiden myyntipiste.

Hanke paransi erittäin paljon 4H-toimijoiden näkyvyyttä ja yhteistyötä useiden eri organisaatioiden kanssa vrt. 9. hankeyhteistyö. Nämä yhteydenotot ja esilläolot antavat odottaa tulevina vuosina 4H-toimijoille paljon uusia mahdollisuuksia tehdä hyvää ja järkevää yhteistoimintaa.

Taulukko 2. Taulukossa on koottuna Kisälli II-hankkeen tavoitteet ja toteutumat vuosina 2005 ja 2006, kun kohderyhmänä ovat olleet 7 – 29-vuotiaat lapset ja nuoret.

Kunnat	Yrittäjyyskasvatus osallistuneet		Työpalvelutoiminta osallistuneet		Työpalvelutoiminta työtunnit	
	2005	2006	2005	2006	2005	2006
Ilomantsi	63	127	0	11	0	37
Eno	95	35	1	2	157	133,50
Juuka	87	99	3	17	273	446,50
Kontiolahti	36	17	10	26	905	2194,50
Lieksa	79	122	0	0	0	0
Nurmes	179	126	12	21	52	35
Outokumpu	115	164	14	9	819,75	3718,85
Polvijärvi	23	171	0	2	0	276
Pyhäselkä	122	119	8	14	343	139,25
Rääkkylä	151	116	11	12	344	391,25
Valtimo	146	78	0	10	0	22,50
Yhteensä	1136	1174	59	124	2893,75	7375,60

- Hankkeen laadulliset tulokset arvioidaan hankkeeseen osallistuvien tekemän loppuarvioinnin perusteella.

10.2 Yrittäjyyskasvatusten oppilaspalaute

Kisälli II-hankkeen järjestämien yrittäjyyskasvatuskoulutuksien jälkeen on lähes aina kerätty palautetta oppilailta sekä ala- että yläkouluissa kyselylomakkeiden avulla (Liite 16 ja 17). Saaduista palautteista on koostettu palautearvio, jota on käytetty yrittäjyyskasvatuksen edelleen kehittämisessä. Opettajilta palaute on pyydetty suullisesti.

Oppilaiden antama palaute alakouluilta on ollut noin 87 % positiivista. Oppilaat ovat pitäneet erityisesti tekemisestä, ja varsinkin yrittäjyysrastit on koettu mielekkääksi. Niissä on toivottu olevan jopa enemmän rasteja. Yläkoulun oppilaiden antama palaute yrittäjyyspäivistä ja -kursseista on sijoittunut 4-10 -

kouluarvosana-asteikolla 7,8–8,4 välille. Suurimpana epäkohtana on koettu toiminnallisuuden puute. Parasta päivissä on oppilaiden mielestä ollut yrittäjien vierailut sekä liikeidean laadinta.

10.3 Toiminnanjohtajien arviointi 2005

Alla arviointia 30.6.2005 mennessä. Arviointi on kerätty toiminnanjohtajilta elokuussa 2005 Pirjo Hämyn toimesta.

Eno:

– Yrittäjäyyskoulutus Ahvenisella onnistui mielestäni hyvin. Laatu ja tuotekehitys kuuluu sitten jatkosuunnitelmiin. Hinnoittelua ja kustannuslaskentaa olisi voinut olla jo 5 - 6.luokkalaisten kanssa. Tunnit kuuluvat koulutyöhön ja opittuja taitoja voi näin käytännössä hyödyntää. Hankkeen käytännön toteutus Enossa oli onnistunutta. Palaute oli myönteinen opettajilta, oppilailta ja 4H:lta.

Ilomantsi:

– teemapäivät alakouluilla onnistuivat erittäin hyvin. Koulut olivat hyvin tyytyväisiä.

Juuka:

– yhteistyö projektipäällikön kanssa sujui hyvin ja kysyin hänen neuvoja toimintaa järjestellessä varsinkin pedagogiselta puolelta.
– Valtimon teemapäivää järjestellessä huomasi, että toukokuun loppu on todella hankala aika saada järjestelyä yrittäjiä teemapäivään (juhla-aika, toukutyöt)
– nuorten palautteista päätellen teemapäiviin kannattaa järjestää aina jotain toiminnallista; pelkkien puheiden kuuntelu ei kiinnosta.

Kontiolahti:

– yhdistyksen toiminnanjohtaja Taina Parkkulainen totesi, että toiminta onnistui.

Lieksa:

– vaikea kommentoida Kisälli 2-hanketta, hanke kestänyt vasta vähän aikaa.

Nurmes:

– Projektipäällikön ja Juuan 4H-yhdistyksen toiminnanjohtajan kanssa suunnitelmat toteutuivat erittäin hyvin. Koululta, ABC:lta ja Höljäkän nuorilta ja vanhemmilta on tullut positiivista palautetta. Yläasteen rehtori innostui teemapäivistä. Aikataulut pitivät, tarvikkeet ja muut käytännön asiat hoiti projektipäällikkö, Nurmeksien 4H-yhdistyksen toiminnanjohtaja järjesti tilat ja nuoret. Projektipäällikkö neuvotteli myyntipisteen ABC:lle. Yhdessä ideoitiin kylätori ja Nurmeksien 4H-yhdistys haki ja sai siihen Mahis-rahaa. Toiminnanjohtajan mielestä tuntui tosi hyvältä tehdä pitkästä ajasta konkreettista ja uuden tyyppistä nuorisotyötä. Yksi kymmenvuotias tienasi 40 euroa myymällä käpytonttuja heinäkuussa ja talveksi on jo satsi valmiina!

Outokumpu:

– teemapäivä oli onnistunut: yrittäjät ja koulu kiittelivät.

Polvijärvi: -

Pyhäselkä:

– Koulun tapahtuma meni tosi hienosti ja tiedotus pelasi sekä yrittäjien ja lehti-en kautta. Opettajat olivat tosi tyytyväisiä.

Rääkkylä:

– Uutena toiminnanjohtajana halusin lähteä hankkeeseen mukaan, sillä näin sen edesauttavan yhteistyöverkoston syntymistä paikalliselle kentälle sekä yrittäjien että oppilaitosten välille. Projektipäällikön aloitettua käytännön työt ja hänen käytyään helmikuussa kentällä, olin tyytyväinen mukaan lähtemispäätöksestä. Yhteistyö toimi erittäin jouhevasti. Varsinainen teemapäivä sujui aikataulun mukaisesti. Mukaan tulleet yrittäjät olivat tyytyväisiä tapahtumaan. Osa ilmaisi halunsa tulla uudestaan samanlaiseen tapahtumaan. Opettajat olivat tyytyväisiä järjestetystä yrittäjyyspäivästä.

– Kasvinvärjäysteemapäivä leirillä 14.6.2005 onnistui hyvin napakoiden leiriohjaajien toimesta.

Valtimo:

– Valtimolla järjestetyn toiminnan osalta on oltu tyytyväisiä ja toiminta on ollut onnistunutta.

10.4 Toiminnanjohtajien arviointi 2006

Liitteenä on vuoden 2006 palautekysely yrittäjyyskasvatuksen onnistumisesta (Liite 18). Alla on poimittuna kirjalliset vastaukset. Sekä vuoden 2005 että 2006 toiminnanjohtajien arviointi luo perustan projektipäällikön omalle arvioinnille Kisälli II –hankkeesta.

5. Olisin halunnut, että Kisällissä olisi ollut enemmän yrittäjyyskasvatuksen osalta

- materiaalia jaettiin todella paljon
- miksi ei käytetty juurikaan 4H:n omaa yrittäjyyskansioita? Vai käytettiinkö?
- sisäiseen yrittäjyyteen panostamista
- kouluttajia eri alojen erityisosaajia (2) ja työpalvelussa enemmän koulutusta
- en osaa sanoa, koska toiveet olivat työpalvelun kehittämisessä
- yhdessä tekemisen meininkiä, kaikkien kuulemista ja ideoiden hyödyntämistä
- projektipäällikön kentälle jalkaantuminen olisi ollut suotavaa
- henkilökohtaista panostamista työaikana yhdistystä kohden ideoimiseen yms.
- hankeaika ja mukana olevien yhdistysten määrä huomioiden toimintaa oli riittävästi
- että nuoret saisivat itse tehdä ja olla mukana toteutuksessa

6. Jos olisit suunnittelemassa yhdistykseesi uutta yrittäjyyskasvatuskoulutusta, mitä haluaisit sen sisältävän?

- alusta asti pitkän tähtäimen suunnitelman koulun kanssa yhteistyössä; mitkä luokat otetaan kohteeksi ja mitä näiden kanssa käydään läpi
- iloa, asennemuokkausta, itsetuntoa, tarpeeksi pitkäkestoista koulutusta (40 h)
- enemmän koulutuksia, joiden jälkeen nuorille saisi töitä. Ei ollut rahaa maksaa kouluttajille Kisällissä
- kouluttajat kouluttamassa nuoria eri alojen työpalvelutehtäviin (palkatut ammattilaiset)
- kansalaiskasvatusta, elämänhallintaa, koska se on perusta, jolle yrittäjyys perustuu loppujen lopuksi
- yrittäjyysrastit ja Opekon koulutus hyviä.
- tuotekehittelyä, pakkaamista ja nuorten kursseja ilman koulu yhteistyötä
- hankkeen aikana syntyneiden malleja/kokeiluja jalostamalla omanlaisiksi
- myönteistä yrittäjänä olemista
- paikallisia yrityksiä ja kunnan ulkopuolisia yritysvierailuja
- ammatinvalintaan vaikuttavaa koulutusta

7. Anna yleisarvosana Kisälli II:n yrittäjyyskasvatuksesta: 7,34

Vapaan sanan paikka:

- jossain vaiheessa tuli mieleen, millä perusteella projektipäällikön aika ja kaantui yhdistykseen. Työtunteja eri yhdistysten kanssa kertyi varmasti hyvin eri määrä koko hankkeen aikana. Kuka tämän jaon teki ja millä perusteella? Lisäksi mieleen juolahti miten projektipäällikön sai leirille? Ei ainaakaan meille tätä vaihtoehtoa tarjottu. Ja tehtiinkö tiettyjen yhdistysten alueella paljon koulu yhteistyötä siksi, ettei yhdistyksellä muuten ole oikein hyvät tulokset?
- kysymys 3; materiaalia tuli kyllä tosi runsaasti, mutta olisin kaivannut sen kompaktimpaan muotoon. Ei ole aikaa hirmuisesti lukea kaikkea läpi
- raportointi työlästä ja monimutkaista, rahaa käytössä vähän ja usein epäselvää, mikä on "sallittua" ja mikä ei. Kuluja ei saanut tulla, siksi toimintakin jäi niukaksi
- I. projektipäällikön erottaminen oli tyrmistyttävä juttu, joka vei motivaation tehdä yhteistyötä hankkeessa pitkäksi aikaa
- raha on monessa yhdistyksessä tärkeä konsultti, joka myös motivoi tekemään. Juukaa lukuun ottamatta yhdistysten saamat korvaukset olivat liian pieniä
- yhdessä tekemisen meininkiä ei päässyt syntymään, koska hanke oli liikaa "ylhäältä johdettua"
- hankkeen aikana liikaa eri ihmisiä: eri ihmiset suunnittelivat ja toteuttivat.
- hankkeessa liikaa hankalaa byrokratiaa (raportointi, maksut).
- kaikessa työssä, myös projektityössä, täytyy muistaa asiakaslähtöisyys. Tässä hankkeessa on ollut tärkeintä, että hallinnoija on saanut mm. ai-neellista hyvää ja ne ketkä tekevät tuloksen ovat olleet aivan toisarvoises-sa asemassa. Ainoa hyvä asia tässä on se, että hanke vihdoin loppuu.
- itse olin ehkä hankkeen aikana "alarekisterissä", joten tulokset ovat sen mukaiset

- asenne muokkausta tuli -> alitajunta jäi työskentelemään huipputuotetta.
- hankkeen tavoitteet yrittäjyyskasvatuksen osalta ei ollut oikeassa suhteessa; koulutettavien määrä suunnitelmassa liian suuria kutakin yhdistystä kohden.
- vähintään puoli vuotta hankeaikaa meni hukkaan henkilövaihdojen takia.
- nuorten yrittäjyyskasvatuskoulutus on ollut aivan uudenlaista toimintaa yhdistyksille ja nuorille koulu yhteistyön merkeissä. Tätä lisää!?

10.5 Projektipäällikön arviointi

Projektipäällikkö Maarit Luojus:

Kisälli II-hankkeelle asetetut määrälliset tavoitteet ovat toteutuneet sekä yrittäjyyskasvatuksen että työpalvelun osalta hyvin (Katso taulukko 1, sivu 28). Lisäksi toiminnanjohtajille suunnattu yrittäjyyskasvatuskoulutus on toteutunut osittain hankesuunnitelman mukaisesti.

Tavoite ”yksi nuorten tuotteiden myyntipiste/kunta” on toteutunut kolmen kunnan alueella (Nurmes, Eno, Juuka). Tästä tavoitteesta kuitenkin luovuttiin muiden kuntien osalta projektipäällikkyyteni aikana. Näkemykseni mukaan, jos tuotteita aiotaan myydä ulkopuolisille, tulisi niiden täyttää tiettyjä laatuvaatimuksia. Mielestäni näihin laatuvaatimuksiin ei päästy näissä kolmen myyntipisteen tuotteissa. Jotta nuorten valmistamia laadukkaita tuotteita olisi syntynyt, olisi tämä vaatinut laajan tuotekehittelykoulutuksen sekä toiminnanjohtajille että nuorille. Tämä puolestaan olisi ollut jo yhden oman hankkeen laajuinen aihe.

Tavoite ”koulu yhteistyön eri muotojen lukumäärä” on toteutunut Kisälli hankkeessa 6 eri tavalla (yrittäjyyssemapäivät ja -kurssit, tuotteen ja tekemisen – koulutukset, yrittäjyysrastit, Tet-viikko sekä kummiluokkatoiminta). Yrittäjyyskasvatuksessa lukumäärältään erilaisten muotojen sijaan oli mielestäni tärkeämpää saada toimivia yrittäjyyskasvatustalleja, joita oli mahdollista markkinoida kouluille ja joiden kautta kouluttaa toiminnanjohtajia.

Hankesuunnitelmaan kirjattu tavoite ”luoda 4H-järjestöstä uskottava kuva koulumaailmassa yrittäjyyskasvatuksen tuottajana” toteutui mielestäni melko hyvin. Kisälli II:n ja 4H:n tekemä yrittäjyyskasvatustyö sai mielestäni vielä erityisen uskottavuuden ja näkyvyyden järjestömaailmassa sekä ammatillisen koulutuksen puolella. Tähän vaikuttivat osaltaan Kisälli II-hankkeessa tehdyt tiedotustilaisuudet sekä mukana olot yrittäjyysaiheisissa koulutuksissa, neuvotteluissa ja seminaareissa. Osallistumisilla eri yrittäjyyttä koskeviin yhteistyöpalavereilla on merkitystä siihen, että 4H ja Kisälli II-hanke otetaan vakavasti yrittäjyyskasvatuksen toteuttajana myös muiden järjestöjen ja organisaatioiden keskuudessa tulevaisuudessa.

Yrittäjyyskasvatus ja työpalvelutoiminta eivät tukeneet toisiaan. Yhteistyö yrittäjyyskasvatuksen ja työpalvelun välillä ei toteutunut hankkeessa alkuperäisen suunnitelman mukaisesti, koska projektissa mukana oleva johtaja vaihtui usein. Niinpä yrittäjyyskasvatushanke jäi itsenäiseksi itseään toteuttamaan ja suuntautui samalla ala- ja yläkoulujen suuntaan, eikä niin kuin hankesuunnitelmassa oli ehkä ajateltu yli 15-vuotiaille. Työpalvelun toteutus oli johtajalla ja vaihtuvien

johtajien takia yrittäjyyskasvatushanke ei pystynyt tukemaan työpalvelua ja päinvastoin.

Kohderyhmän kirjaaminen puutteellisesti hankesuunnitelmaan aiheutti epätie-toisuutta. Kohderyhmäksi on kirjattu 7-29-vuotiaat, joilla tarkoitetaan ilmeisesti lapsia ja nuoria. Hankkeen sisällöllistä tavoitetta tarkemmin lukiessa oli tulkittavissa, että hankkeen kohderyhmänä olivat palveluun osallistuvat nuoret, eli yli 15-vuotiaat. Tätä ei mainittu hankesuunnitelmassa, mutta joka oli pääteltävissä sekä hankkeen sisällöstä että nimestä, ”Nuorten yrittäjyyskasvatus- ja työpalveluhanke”.

Lähes yhtä tärkeä kohderyhmä kuin lapset ja nuoret, olivat hankkeessa 4H-toiminnanjohtajat. He olivat pääsääntöisesti yli 29-vuotiaita, ja heille hankkeen oli tarjottava myös koulutusta. Hankkeen kohderyhmien nimeäminen esimerkiksi ”ensisijainen” ja ”toissijainen” kohderyhmä olisi auttanut kohderyhmän hahmottamisessa.

Toiminnanjohtajat osallistuivat huonosti kahteen viimeksi järjestettyyn Kisällin yrittäjyyskasvatuskoulutukseen, poikkeuksena ensimmäinen koulutus 19.11.2005. Huonoon osallistumiseen saattoi olla syynä toiminnanjohtajien kiire tai he eivät pitäneet koulutuksia tärkeinä. Lisäksi hankkeen toimintaa ja projektipäällikkönä toimimistani hankaloitti joidenkin toiminnanjohtajien negatiivinen asenne projektia kohtaan.

Eryteisesti hankesuunnitelma oli liian laaja ja sisälsi monta pientä tavoitetta. Näistä tavoitteista mainittakoon ”yksi nuorten tuotteiden myyntipiste/kunta”, ”opettaa arjen- ja kädentaitoja sekä maiseman- ja metsänhoidon työtapoja” sekä ”syntyneet yritykset”. Kaikki nämä edellä esitetyt tavoitteet olisivat jo itsessään vaatineet erityistä panostusta toteutuakseen, ja niiden toteutuminen ikään kuin hankkeen ”sivutuotteena”, kuten ehkä hankesuunnitelmaa laatiessa oli ajateltu, ei ollut realistinen.

Hankesuunnitelmaan kirjatuissa tavoitteissa korostui mielestäni liikaa ulkoinen yrittäjyys. Peruskouluikäisten valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa korostetaan kuitenkin aktiivista kansalaisuutta ja sisäistä yrittäjyyttä. Ulkoisen yrittäjyyden korostus näkyi toiminnanjohtajien koulutuksien suunnittelussa: ”jotta he voisivat toteuttaa yrittäjyysneuvontaa hankkeen jälkeen. Toiminnanjohtajalla on perustiedot yrityksen perustamisesta ja yrittämisestä ja hän osaa hyödyntää tietojaan nuorten yritysten ohjaamisessa. Toiminnanjohtajat saavat koulutusta myös yrityksen strategisesta kehittämisestä, taloushallinnosta, johtamisesta ja vuorovaikutustaidoista sekä markkinoinnista ja viestinnästä.” Lisäksi hankkeelle kirjattu tavoite ”luoda uutta yritystoimintaa” ja ”5 uutta alkavaa nuorten yritystä” ovat tavoitteena mielestäni epärealistiset, vaikka kysymyksessä olisi lukioikäiset.

10.6. Johtajan arviointi

Alun henkilöstövaihdot olivat hankkeen suurin ongelma, joka vaikeutti asetettujen tavoitteiden toteuttamista ja pitkäjänteisen osaamisen kehittämistä kaikissa 4H-yhdistyksissä. Eriyisen ongelmallista oli synkronisoida nuorten työpalvelu-

toiminnan kehittäminen osaksi koulujen yrittäjyyskasvatusta. Hankkeessa olisi ihan alussa pitänyt tarkemmin määritellä hankkeen kokonaistavoite ja jakaa se vuositavoitteisiin. Samassa yhteydessä olisi pitänyt velvoittaa kaikki 4H-yhdistykset järjestämään projektipäällikön tukemana myös itsenäinen yrittäjyyskasvatuskoulutus. Tämä osio olisi sisältänyt mm. suunnittelun, organisoinnin, markkinoinnin, hinnoittelun ja toteuttamisen. Lisäksi oman osaamisen lanseeraamista kouluihin olisi pitänyt tukea enemmän. Tällöin olisi voinut jyvittää enemmän hankerahaa myös 4H-yhdistyksille ja siten varmistaa, että hyöty jää varmasti maakuntaan. Ei ole itseisarvo olla delegeoimatta.

Kokonaisuudessa hanke oli erittäin onnistunut. Sen aikana 4H-järjestö tuli tunnetuksi kouluissa ja eri koulutusorganisaatioissa. Työelämän kanssa 4H on tehnyt varsin onnistuneesti yhteistyötä vuosikausia, joskin ns. TET-jaksojen sisällöllistä puolta ja käytännön toteutusta on vielä kehitettävä, jotta nuoret saisivat siitä enemmän hyötyä.

10.7 Ohjausryhmän arviointi

Hankkeen suurin ongelma on ollut henkilöiden suuri vaihtuvuus. Piirin ja yhdistysten väliset ongelmat erityisesti hankkeen alkuvaiheessa varjostivat hankkeen sujumista. Vapaaehtoisten 4H-yhdistysten saanti oli tämän takia erittäin vaikeata. Näistä alun ongelmista huolimatta kouluyhteistyö on erittäin hyvin onnistunut. Tämän on osoittanut 4H:n toimivat kontaktit sekä kuntiin että nuoriin. Hanke on osoittanut, että kunnat arvostavat sitä työtä mitä 4H-toimihenkilöt omilla paikkakunnillaan lasten ja nuorten elämäntaitojen ja yrittävän asenteen eteen tekevät. Tulevaisuuden vaikein haaste on varmasti oman osaamisen hinnoittelu ja yrittäjyyskasvatustiedon myynti kouluille. Tässä on haastetta. Yrittäjyyskasvatuksen perusvalmiudet ovat luotu varsin hyvin. Työpalvelun onnistunut jalkauttaminen kentälle on vaativa prosessi. Työpalvelussa olisi kenties kannattanut keskittyä vain keskeisiin työpalvelumuotoihin. Tämä tosin edellyttää, että 4H-yhdistykset tunnistavat omat vahvuutensa ja ovat valmiita kehittämään tätä osaamista jatkuvasti. Työpalvelu nähdään 4H-yhdistyksissä arvokkaana lisätulona vrt. valtionavustukset, joskin jäsentymättömänä toimintana se ei anna näkyvyyttä eikä nuorille euroja.

11. JATKOTOIMET JA EHDOTUKSET

Projektipäällikkö Maarit Luojus:

Seuraavissa yrittäjyyskasvatushankkeissa tulisi panostaa entistä enemmän sisäisen yrittäjyyden ja yrittäjämäisen asenteen luomiseen niin ala- ja yläkouluilla kuin lukiossa. Yrittäjyyskasvatukset eivät saisi olla ”kertaluontoisia tapahtumia” kuten Kisällin yrittäjyyspäivät yläkouluilla joissain tapauksissa olivat. Tällaisella toiminnalla ei saada pitkäkestoista vaikutusta, sillä yrittäjyyskasvatuksessa on usein kysymys asenteiden muokkaamisesta yrittäjyydelle suopeaksi. Kertaluontoisella koulutuksella ei tätä vaikutusta saada aikaan. Yrittäjyyskasvatuksen tulisi siis olla pitkäkestoista esimerkiksi projekteina toteutettavaa.

Kisälli II-hankkeen aikana tuli esille tarve ja idea, että keskeisille toimijoille niin 4H-toiminnanjohtajille että nuorille järjestettäisiin laaja tuotekehittelykoulutus. Koulutuksen olisi hyvä sisältää tuotekehittelyn lisäksi luovuus- ja innovaatiokoulutusta. Koulutuksen sisältöihin olisi helppo liittää Kisälli II-hankkeessa kehitetty tuotteen ja tekemisen -yrittäjyyskasvatusmalli.

Kuntakohtaisten nuorten tuotteiden myyntipisteiden jatkokehittäminen maakunnan 4H-yhdistysten yhteiseksi 4H-kaupaksi olisi kokeilemisen arvoinen. Tuotesana tulisi laajentaa käsittämään lahjatavaran lisäksi esimerkiksi lemmikkieläimille tai kesämökkiläisille tarkoitetut tuotteet ja palvelut. Tuotteiden raaka-aineissa ja tuottamisessa tulisi ottaa huomioon kestävän kehityksen mukaiset periaatteet. Tuotteiden laadukkuus pyrittäisiin takaamaan laajalla tuotekehittelykoulutuksella. Yhdistystä kohden tuotettaisiin tuotteita vain 1-2, jolla myös pyrittäisiin takaamaan tuotteiden laadukkuus ja varmuus toimitettavuudesta. Maakunnallisen 4H-kaupan toimintaperiaatteisiin kuuluisi myös ”kierrätettävyys”, jolloin kauppa siirtyisi 4H-yhdistykseltä toiselle esimerkiksi kuukauden välein. 4H-kaupan mukana olo kuntien kesä- yms. tapahtumissa ja tilaisuuksissa olisi myynnin sekä näkyvyyden kannalta suotavaa. Maakunnallisen 4H-kaupan suojelijana ja kummiyrittäjänä voisivat toimia paikalliset K-marketit ja -kaupat, joissa myös voisi tapahtua myyntiä. Lisäksi 4H-kaupan tuotteiden myyntiä voisi tapahtua internetin välityksellä.

Kisälli II-hankkeessa aikaan saadut yrittäjyyskasvatusmallit olisi hyvä laittaa ”yleiseen jakoon” hankkeen yrittäjyyskasvatusosion päättymisen jälkeen. Tällaisia paikkoja voisivat olla

- Suomen 4H-liiton kotisivut
- Suomen Yrittäjät ry:n kotisivut ”Sata mallia yrittäjyyteen”
- sekä Opettaja-lehti.

Kisälli II-hankkeen kotisivujen päivitys tulee jäämään tulevaisuudessa Pohjois-Karjalan 4H-piirin ja Antti Peussin tehtäväksi.